



Literatūra

**Metodiski ieteikumi skolotājiem
mācību satura īstenošanai literatūrā 4.–9. klasei**

Literatūra

Metodiski ieteikumi skolotājiem mācību satura īstenošanai literatūrā 4.–9. klasei

Metodiskais līdzeklis izstrādāts Eiropas Sociālā fonda projektā
"Kompetenču pieeja mācību saturā" (turpmāk – Projekts).

Mācību satura izstrādi Projektā vadīja **Zane Oliņa**.

Metodisko līdzekli izstrādāja **Inese Lāčauniece** un **Iluta Dalbiņa**.

Metodisko līdzekli izvērtēja ārējais eksperts **Māris Bušmanis**.

Projekts pateicas visām izglītības iestādēm un skolotājiem, kuri Projekta ietvaros nodrošināja metodiskā līdzekļa aprobāciju un dalījās ar saviem mācību piemēriem.

Metodiskos ieteikumus ieteicams izmantot kopā ar mācību priekšmeta
programmas "**Literatūra 4.–9. klasei**" paraugu.

ISBN 978-9934-24-141-3

Saturs

Ievads	4
1. Literatūras mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi	4
2. Literatūras mācību procesa plānošana	4
2.1. Programmas lasījuma iespējas	5
2.2. Tematiskā plāna veidošana	8
2.3. Literatūras teorijas jautājumi	14
2.4. Tekstveides jautājumi	16
2.5. Jaunrades darbi	18
3. Mācību sasniegumu vērtēšana	20
3.1. Vērtēšanas saturs. Vērtēšanas veidi	20
3.2. Snieguma līmeņi atbilstoši kritērijiem	21
3.3. Pārbaudes darbu veidošana un paraugi	22
4. Temata plānošanas un vērtēšanas modelis	33
PIELIKUMS	43
Literatūras mācību līdzekļu jēdzienu vārdnīca	43

Ievads

Metodiskie ieteikumi ir veidoti, lai palīdzētu literatūras skolotājiem īstenot mācību programmas parauga saturu 4.–9. klasei (<https://mape.skola2030.lv/resources/131>). Programmas saturā ir ietverti no standarta atvasināti skolēnam sasniedzamie rezultāti, ieskaitot mācību jomā apgūstamās zināšanas, izpratni, pamatprasmes, caurviju prasmes un vērtībās balstītus ieradumus. Lai gan mācību satura apguves norisē un katra temata metodiskajā komentārā ir parādīts, kā pakāpeniski tiek sasniegtas standarta prasības zināšanu apgūvē un izpratnes veidošanā, kā arī prasmju un vērtībās balstītu ieradumu attīstīšanā, tomēr skolotāja uzdevums ir šos sasniedzamos rezultātus piemērot pedagogiskajai situācijai savā mācību iestādē – plānot secīgi un pēctecīgi pa posmiem (gada un triju gadu posmos), lai mērķtiecīgi vadītu skolēnu izaugsmi, padziļinot viņu zināšanas un pilnveidojot prasmes, tās attīstīt un sistemātiski nostiprinot, tādējādi veicinot pozitīvu ieinteresētību.

Skolotāja uzdevums ir apzināties literatūras mācīšanas mērķi un secīgi īstenot tam atbilstošus uzdevumus.

1. Literatūras mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi

Literatūra ir viens no *Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā* mācību jomas priekšmetiem, kuriem ir kopīgs mērķis – nodrošināt apstākļus, kuros skolēns praktiski darbojas, iztēlojas un gūst prieku jaunrades procesā, atklāj un pilnveido savus radošos talantus, zināšanas, prasmes un tehnikas dažādos mākslas veidos, vērtē un interpretē daudzveidīgus radošās izpaušmes veidus, mācoties izprast kultūru atšķirības un veidojot savu kultūras identitāti, piedzīvo kultūras notikumus klātienē, gūstot emocionālo un estētisko pieredzi un attīstot personiskās kultūras vajadzības, līdzdarbojas kultūras mantojuma saglabāšanā, tradīciju pārmantošanā un radot idejas, kas ietekmētu kopējo dzīves kvalitāti un izpratni par izvēles iespējām, reaģējot uz aktuāliem procesiem sabiedrībā.

Literatūras mācību priekšmeta mērķis ir veidot ieinteresēta lasītāja pieredzi un attīstīt emocionālo inteliģenci, praktiski un radoši darbojoties ar dažāda veida literāriem tekstiem; veidot ikviena skolēna individuālo stilu, dodot viņam iespēju iesaistīties daudzveidīgos eksperimentos ar tekstiem un paplašinot valodas stilistiskā lietojuma spektru.

Literatūras mācību priekšmeta uzdevumi

- Veidot izpratni par literatūru kā vārda mākslu, tās veidu un žanru daudzveidību, satura un formas vienotību, māksliniecisko un valodas līdzekļu nozīmi mākslas darba uztverē.
- Veicināt skolēnu prasmes literāro darbu uztverē, vērtēšanā un interpretēšanā.
- Attīstīt prasmi daudzveidīgi un radoši pašizpaušties literatūras apguves procesā.
- Veicināt skolēnu lasīšanas kultūras pilnveidi, rosinot savas individualitātes un spēju apzināšanos, pilnīgojot lasītāja intereses, emocionālo un estētisko pieredzi.
- Attīstīt sapratni par literatūru kā kultūras mantojuma veidu, rosinot interesi par savas un citu tautu literatūru un folkloru, piedzīvojot kultūras notikumus klātienē, attīstot prasmi saskatīt literatūras saistību ar citām mākslām un zinātņu jomām.
- Pilnveidot prasmi literatūras apguves un pētniecības procesā izmantot daudzveidīgus informācijas avotus.

2. Literatūras mācību procesa plānošana

Mācību procesa plānošana ir viens no svarīgākajiem uzdevumiem skolotāja darbā. Pārdomāts mācību satura plānojums nodrošina labākus rezultātus mācību procesa organizēšanā un vadīšanā. Mācību priekšmeta programmas paraugs literatūrā katru gadu ietver 8–9 tematus, bet šo tematu saturu un apjomu triju gadu laikposmam (4.–6., 7.–9. klasēm) skolotājs var piemērot atbilstoši sevis iecerētajam tematiskajam plānam, gan mainot tematu secību, gan tematus apvienojot, gan pievienojot papildu tematu/-s. Kopumā tematu saturs ir veidots tā, lai dotu variāciju un mācību jomu saskaņošanas iespējas (sadarbojoties), piemērojot to savas izglītības iestādes koncepcijai (pamatnostādnēm). Tematiskajā plānā skolotājs var jau paredzēt, kuras konkrētas kultūrvietas, muzeji vai galerijas mācību procesā tiks apmeklētas, un ierakstīt plānā, ar kuriem savas vai citu mācību jomu skolotājiem viņš sadarbosies – atzīmēt plānā, kādi mācību satura elementi un sadarbības metodes

tiks izmantotas utt. Sava tematiskā plāna izveidē skolotājs vadās pēc mācību priekšmeta loģikas, īstenošanas iespējām, kā arī skolēnu zināšanām un prasmēm, kas iegūtas iepriekšējā izglītības posmā. Tematisko plānu ieteicams veidot trim gadiem, lai dalījums būtu pārskatāms vienā periodā, kurā tiek sasniegti Ministru kabineta 2018. gada 27. novembra noteikumos Nr. 747 "Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem" (turpmāk – standarts) definētie Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā jomas (skat. 4. pielikumu mācību programmas paraugā) sasniedzamie rezultāti, beidzot 3., 6. un 9. klasi.

2.1. Programmas lasījuma iespējas

Lai plānotu reālo darbu, piedāvāto mācību programmu iespējams aplūkot dažādos virzienos – horizontāli un vertikāli. Piemēram, izvēloties, kuras mācību tēmas un kādā secībā skolotājs konkrētā klasē piedāvās apgūt.

Programmas lasījums – horizontāli

7. klase

Mājas	Dzīves laiks	Tradīcijas	Daba	Vēsture	Draugi	Pasaules izziņa	Laiks
Kā literāros darbos tiek parādīta mājas un tur sastapto cilvēku nozīme personības veidošanā?	Kā izmantot dzīves situācijas, raksturojot un radot romānus?	Kā latviešu folklorā un literārajos darbos atklājas latviešu tautas tradīcijas un cilvēka dzīve gadskārtu ritumā?	Kā, analizējot un radot savu miniatūru, ar spilgtiem tēlainās izteiksmes līdzekļiem atklāt mazo lietu nozīmi dabā?	Kā prognozēt detektīvstāsta sižetu, tēlu rīcību? Kā apkopot literārā darba sižeta veidošanai nepieciešamās laikmeta liecības?	Kā literāra darba iepazīšana palīdz atrast virtuālus draugus?	Kā paplašināt ceļotāja pieredzi, iepazīstot piedzīvojumu literatūras darbus?	Kā literārs darbs turpina savu dzīvi citu mākslu interpretācijās?

Lai jēgpilnāk plānotu mācību darbu un pamanītu, kas programmā, iespējams, pārklājas, būtu maināms vai pielāgojams reālajai mācību situācijai, programmu ieteicams izpētīt arī vertikāli, jo lielākā daļa tematu programmā tiek piedāvāti katru gadu.

Programmas lasījums – vertikāli

Temats: Daba

4.	5.	6.	7.	8.	9.
Kā folkloras teksti (tautasdziesmas, mīklas, ticējumi, teikas) veido izpratni un saudzīgu attieksmi pret dabu?	Kā dzejā motīvi, tēli un izteiksmes līdzekļi atklāj dabas skaistumu gadalaikos un sakārtotā vidē?	Kā dabas tēli palīdz raksturot dabas un cilvēka attiecības? Kā tās spilgtāk pārnēsāt dzejas klausītājam un lasītājam, deklamējot dzejoli vai veidojot vizuālu dzejas izlasi?	Kā, analizējot un radot savu miniatūru, ar spilgtiem tēlainās izteiksmes līdzekļiem atklāt mazo lietu skaistumu dabā?	Kā motīvi dzejā atklāj izteiksmes daudzveidību? Kā protu rakstīt un prezentēt pārdomu darbu par iespaidiem, lasot latviešu autoru prozas darbus par cilvēka un dabas mijiedarbi?	Kā dokumentālās un daiļliteratūras darbos izceļas rakstnieka paša pieredzētais (autobiogrāfiskie elementi)?

Tāpat ir svarīgi skatīt programmu triju gadu (mācību pakāpes) griezumā. Tādējādi var labāk saprast, kuri temati savā starpā ir saistīti (tabulā – dzeltenā un zilā krāsā), kas apgūstams no jauna (tabulā zaļā krāsā iezīmēti literatūras teorijas jautājumi, bet pelēkā – prasmes) un kurš citā posmā temats aplūkots jau iepriekš (tabulā – violetā krāsā). Šādi var gūt priekšstatu par to, ko konkrētajā klasē iespējams apvienot vai aktualizēt.

Programmas lasījums – triju gadu ietvarā

7.1. Mājas	7.2. Dzīves laiks	7.3. Tradīcijas	7.4. Daba	7.5. Vēsture	7.6. Draugi	7.7. Pasaule	7.8. Laiks
Kā literāros darbos tiek parādīta mājas un tur sastapto cilvēku nozīme personības veidošanā?	Kā izmantot dzīves situācijas, raksturojot un radot noveli?	Kā latviešu folklorā un literārajos darbos atklājas latviešu tautas tradīcijas un cilvēka dzīve gadskārtu ritumā?	Kā, analizējot miniatūras un radot savu tekstu, ar spilgtiem tēlainās izteiksmes līdzekļiem atklāt mazo lietu skaistumu dabā?	Kā prognozēt detektīvistāta sižetu, tēlu rīcību? Kā literārā darba sižetu palīdz izprast attēlotais laikmets?	Kā literāra darba iepazīšana palīdz atrast virtuālus draugus?	Kā paplašināt ceļotāja pieredzi, iepazīstot piedzīvojumu literatūras darbus?	Kā literārs darbs turpina savu dzīvi citu mākslu interpretācijās?

8.1. Draugi	8.2. Daba	8.3. Fantāzija	8.4. Mājas	8.5. Tradīcijas	8.6. Pasaule	8.7. Laiks	8.8. Spēle
Kā notiek literāru darbu profesionālas izvērtēšanas process? Kā veidoju savas lasītāja pieredzes apkopojumu?	Kā motīvs dzejā atklāj izteiksmes daudzveidību? Cik pārlicinoši protu rakstīt un prezentēt pārdomu darbu, lasot latviešu autoru prozas darbus par cilvēka un dabas mijiedarbi?	Kā eksperimentālā literārā jaunrades darbā izmantoju iepazītā laikmetīgās latviešu literatūras (fantāzijas žanrs, literārā pasaka u. c.) darba spēles noteikumus?	Cik daudzveidīgi līroepikas žanri (balāde, poēma) pilnveido lasītāja pieredzi un attieksmi pret mājām, tautas pagātnes pieredzi un nākotnes iecerēm?	Kā tradicionālās kultūras norises (latviešu godi) iegūst jaunu interpretāciju, iekļaujoties mūsdienu rituālos?	Kā literāru darbu iepazīšana palīdz pasaules kultūras zīmju izzināšanā? Kas ir nepieciešams patstāvīgā radošā darbā, pēc izvēles izmēģinot rakstnieka vai tulkotāja lomu?	Kā salīdzināt savu pieredzi ar latviešu autoru prozas darbos radīto priekšstatu par skolu dažādos laikos, izmantojot iepazīto literāro darbu iespaidus, citātus diskusijā par nākotnes skolu?	Kas nepieciešams, lai sadarbības grupā iepazītu radioteātra specifiku un realizētu savas dramaturģiskas epizodes radīšanu un prezentēšanu?

9.1. Fantāzija	9.2. Tradīcijas	9.3. Pasaule	9.4. Laiks	9.5. Daba	9.6. Mājas	9.7. Draugi	9.8. Spēle
Kā patstāvīgi izvēlēta lasāmviela atspoguļo lasītāja pieredzi?	Kāpēc mūsdienās svarīgi izziņāt latviešu senos mītus un folkloru?	Kā eposs veido nacionālo vērtību pamatu gan tapšanas laikā, gan XXI gs. jaunieša pieredzē?	1. Kā esejas žanrā apvienojas laikmeta aktualitātes un personiskais redzējums? 2. Kuri ir aktuālie laikmetīgajā latviešu literatūrā risinātie jautājumi?	Kā dokumentālās literatūras un dailliteratūras darbos atklājas rakstnieka paša pieredzētais (autobiogrāfiskie elementi)?	Kā dzejā (motīvi, tēli, izteiksme) atklājas attieksme katram pret savu īsto vietu pasaulē – mājām?	Cik daudzveidīgi parādās komiskais literārā darbā (vienas vai dažādu valstu literatūras piemēros)?	Kāpēc noteikti darbi literatūrā – gan klasiskajā, gan laikmetīgajā – kļūst populāri; vai popularitāte un mākslinieciskā vērtība vienmēr ir līdzsvarā?

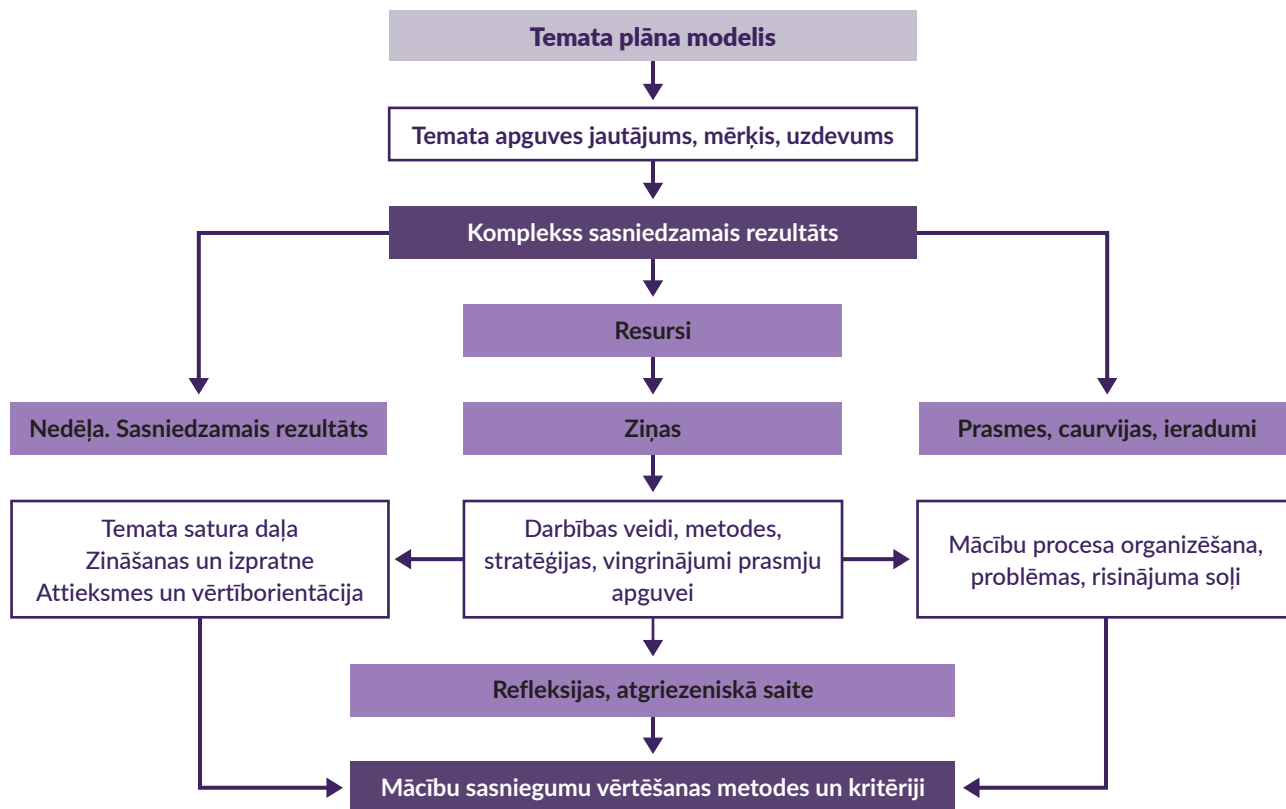
Kad veikta iepriekšēja izpēte, ir vienkāršāk pieņemt lēmumu par tematu apguvi konkrētā mācību situācijā. *Skola2030* programmā tiek piedāvāts tematu apguves laiks, taču realitātē skolēnu darba tempa, mācību stundu elastīguma, mācību līdzekļu pieejamības dēļ nākas programmas tematus samazināt vai apvienot. Nākamajā tabulā skatāms veids, kā piedāvātā programma tiek pielāgota reālai situācijai (no astoņiem uz sešiem tematiem), tādējādi iegūstot iespēju tematu apgūt dziļāk un ilgāku laiku.

7. klases temati – mācību satura pielāgošana reālajām iespējām

7.1. Mājas	7.2. Laiks	7.3. Tradīcijas	7.4. Daba	7.5. Vēsture	7.6. Draugi	7.7. Pasaule	7.8. Laiks
Kā literāros darbos tiek parādīta mājas un tur sastapto cilvēku nozīme personības veidošanā?	Kā izmantot dzīves situācijas, raksturojot un radot noveles žanru?	Kā latviešu folklorā un literārajos darbos atklājas latviešu tautas tradīcijas un cilvēka dzīve gadskārtu ritumā?	Kā, analizējot miniatūras un radot savu tekstu, ar spilgtiem tēlainās izteiksmes līdzekļiem atklāt mazo lietu skaistumu dabā?	Kā prognozēt detektīvstāsta sižetu, tēlu rīcību? Kā apkopot literārā darba sižeta veidošanai nepieciešamās laikmeta liecības?	Kā literārā darba iepazīšana palīdz atrast virtuālus draugus? "Grāmatu zagle"	Kā paplašināt ceļotāja pieredzi, iepazīstot piedzīvojumu literatūras darbus?	Kā literārs darbs turpina savu dzīvi citu mākslu interpretācijās?
7.4. Daba	7.6. Draugi	7.3. Tradīcijas		7.2. Laiks	Vēsture + Laiks	7.7. Pasaule	
Kā, analizējot miniatūras un radot savu tekstu, ar spilgtiem tēlainās izteiksmes līdzekļiem atklāt mazo lietu skaistumu dabā?	Kā literārā darba iepazīšana palīdz atrast virtuālus draugus? "Mazais princis"	Kā latviešu folklorā un literārajos darbos atklājas latviešu tautas tradīcijas un cilvēka dzīve gadskārtu ritumā?		Kā izmantot dzīves situācijas, raksturojot un radot noveles žanru?		Kā paplašināt ceļotāja pieredzi, iepazīstot piedzīvojumu literatūras darbus?	

2.2. Tematiskā plāna veidošana

Veidojot temata plānojumu, jāņem vērā vairāki būtiski aspekti – saturs, skolēnu prasmes, kādi paņēmieni tiks aktualizēti, kā skolēnu darbs tiks izvērtēts.



Metodiskajos ieteikumos tiek piedāvāti trīs tematiskā plāna piemēri

1. plāns

4. klase. Temats: Fantāzija

Stundas Nr.	Sasniedzamais rezultāts (SR)	Kādi pierādījumi (konkrētas skolēna darbības) liecinās, ka skolēns šo SR ir sasniegjis?	Kādi konkrēti uzdevumi tādēļ skolotājam jādod, lai izmērītu, vai SR ir sasniegts?	Kad un kādā veidā skolēnam jāsaņem atgriezeniskā saite, lai viņš procesā varētu uzlabot savu sniegumu?
1. stunda	Atšķir personifikāciju no citiem pazīstamajiem tēlainās izteiksmes līdzekļiem un var nosaukt pazīmes, kas veido personificētu tēlu.	Atpazīst personificētus tēlus literārā darbā, saskata un vērtē tēliem piemītošās cilvēkam raksturīgās īpašības un rīcību.	1. Pēc I. Ziedoņa pasakas "Pasaka par pogu" izlasīšanas, tēlu attiecību noskaidrošanas, pazīstamo tēlainās izteiksmes līdzekļu (salīdzinājumi, metaforas) atrašanas katrs skolēns izraksta vienu (var izlozēta) tēla īpašības un rīcību, kas raksturīgas cilvēkam. 2. Pēc iepazīšanās ar personifikācijas jēdzienu seko individuāls uzdevums – no dotajiem variantiem izvēlas teikuma turpinājumu, lai veidotos personifikācija.	1. Skolēni pulcējas nelielās grupās, pēc kritērijiem pārbauda savu veikumu, saņemot AS no grupas biedriem, pēc tam grupa prezentē savu veikumu, saņemot AS no citām grupām un skolotāja. 2. Šo uzdevumu var veikt, izmantojot vietni kahoot.lv vai kā citādi, bet būtiski, lai skolēns varētu salīdzināt savu veikumu ar pareizo atbildi un arī skolotājs redzētu skolēna izvēli.
2. stunda	Konstatē, ka personifikācija rada iespēju jebkurai lietai tapt par personu.	Radīti personificēti tēli, ar kuriem pauž savu attieksmi.	Individuāli rada vairākus (3–5) personificētus tēlus, izmantojot apkārt redzamo. Nelielā grupā (tie var būt trīs skolēni) apspriež savus radītos tēlus, to atbilstību kritērijiem, originalitāti, izvēlas atbilstošākos no tiem klases galerijai.	Individuāli pārbauda radīto tēlu atbilstību iepriekš izveidotajiem kritērijiem. Veido klasē personificēto tēlu galeriju (var arī ilustrēt), saņemot un sniedzot AS.
3. stunda	Prot veidot interviju ar personificētu, reālajā dzīvē esošu lietu.	Ir izveidota intervijas žanra prasībām un mērķim atbilstoša intervija. Intervējamais ir personificēts tēls.	Izveido interviju, kas atbilst iepriekš apspriestajām prasībām intervijas formai un saturam. Vērtē un uzlabo savu darbu, izmantojot SLA, kurā ietvertas gan prasības intervijai, gan personificētā tēla veidojumam.	Kopā ar klasesbiedru plāno darbu atbilstoši intervijas veidošanas soļiem, kas iepriekš apspriesti. Salīdzina izveidoto interviju ar SLA (snieguma līmeņa apraksts) un uzlabo. Izmantojot SLA, sniedz un saņem AS no diviem citiem pāriem, uzlabo.
4. stunda	Publicē interviju, reflektē par tēlainības un personifikācijas lomu pārdzīvojamā radīšanā literatūrā.	Intervija publicēta klases žurnālā. Skolēni reflektē par izveidoto tēlu, pamatojot tēla īpašību vai rīcības izvēli.	Noformē intervijas galarezultātu. Iepazīstina klasesbiedrus ar radīto tēlu (var grupā).	Skolēni pauž attieksmi pret klasesbiedra radīto tēlu emociju "termometrā". Summatīvs vērtējums, izmantojot SLA.

2. plāns

5. klase. Temats: Mājas

Kā dramaturģiskā darbā risina tēlu attiecības, raksturo vidi, bagātinot pieredzi par vērtībām?

Stundas Nr.	Sasniedzamais rezultāts (SR)	Kādi pierādījumi (konkrētas skolēna darbības) liecinās, ka skolēni šo SR ir sasnieguši?	Kādi konkrēti uzdevumi tādēļ skolotājam jādod, lai izmērītu, vai SR ir sasniegts?	Kad un kādā veidā skolēniem jāsaņem atgriezeniskā saite, lai viņi procesā varētu uzlabot savu sniegumu?
1.–2. stunda	Lasot un analizējot latviešu autora pasaku lugu, izveido atgādni par dramaturģiska darba pazīmēm.	Zina un saskata lugas pazīmes pasaku lugā (monologs, dialogs, remarkas, sižeta līnija u. c.). Pilnveido klausīšanās un lasīšanas prasmes, lasot lugu lomās.	Saskata lugas pazīmes un izveido atgādni. Lasa A. Brigaderes pasaku lugu lomās, cenšoties iejusties tēlā un atveidot tēla izjūtas ar balsis intonāciju, runas tempu, tembru. Klausās un salīdzina, kā lomas ierunājuši aktieri radio vai filmā.	Izdarā piezīmes teksta fragmentā, lai varētu pamatot savu viedokli par lugas pazīmēm. Salīdzina ar klasesbiedru atgādni par dramaturģiska darba pazīmēm un, ja nepieciešams, precizē savu atgādni. Pārrunā klasē, kā ar balsis intonāciju maiņu var parādīt tēla raksturu un salīdzina dažādus piemērus (gan pašu skolēnu, gan profesionālu aktieru).
3. stunda	Lasot un analizējot latviešu autora pasaku lugu, attēlo sižetu vizuāli.	Saskata lugas galvenos sižeta notikumus, uztver svarīgo, savdabīgo, atšķirīgo.	Vizuāli atveido lugas sižeta līniju, papildinot to ar komentāriem par darbības norises vietu, tēliem, zīmīgām detaļām, iegūtajām atziņām.	Lugas sižeta vizuālos attēlus skolēni izvietoj klasē pie sienas, salīdzina, komentē, pamato savu viedokli.
4.–5. stunda	Iepazīst literāra tēla veidošanas paņēmienus un bagātina priekšstatus par ģimenes un māju vērtību.	Raksturo lugas tēlu izskatu, raksturīgās īpašības, rīcību. Darbojoties pāri vai grupā, analizē tēlu rīcību un lugā skartās problēmas, izsaka savas domas par pasaku lugā paustajām atziņām.	Veido galvenā tēla raksturojumu. Grupā izlozē pēc kārtas pa vienam latviešu tautas sakāmvārdam un pastāsta lugas epizodi, kura atbilst sakāmvārdā paustajai atziņai. Piedalās diskusijā par māju nozīmi: izsaka savu viedokli un uzklausa citu viedokļus par tēlu rīcību.	Veido galvenā tēla raksturojuma domu karti savos pierakstos. Salīdzina grupā un precizē savu raksturojumu. Argumentēti komentē grupas biedra izteikumus, izmantojot teksta piemērus. Atbildes pēc noteiktiem kritērijiem vērtē gan skolotājs, gan paši skolēni.
6.–7. stunda	Veido galda spēli (piemēram, līdzīgu spēlei <i>Cirks</i>), izmantojot lugas tēlus un idejas vai iestudē lugas fragmentu.	Eksperimentējot atklāj, kā citu mākslu izteiksmes līdzekļi palīdz interpretēt literāro darbu. Sadarbojas, veidojot literāro spēli vai lugas fragmenta iestudējumu.	Izpēta galda spēles uzbūves principus. Plāno un izveido galda spēli (piemēram, līdzīgu spēlei <i>Cirks</i>), izmantojot lugas saturu vai iestudē lugas fragmentu. (Izvēlas fragmentu, sadala lomas, vienojas par dekorācijām un tērpiem, mācās tekstus, prezentē iestudējumu.)	Grupā izveido galda spēles vai dramatizējuma izveides darba plānu. To pārskata un komentē skolotājs. Iepazīstas ar spēles vai dramatizējuma vērtēšanas kritērijiem, ja vajadzīgs, pilnveido tos.

Stundas Nr.	Sasniedzamais rezultāts (SR)	Kādi pierādījumi (konkrētas skolēna darbības) liecinās, ka skolēni šo SR ir sasnieguši?	Kādi konkrēti uzdevumi tādēļ skolotājam jānodrošina, lai izmērītu, vai SR ir sasniegts?	Kad un kādā veidā skolēniem jāsaņem atgriezeniskā saite, lai viņi procesā varētu uzlabot savu sniegumu?
8. stunda	Prezentē grupas darbu – literāro spēli vai lugas fragmenta iestudējumu.	Ir sagatavota literārā spēle vai lugas fragmenta iestudējums.	Prezentē izveidoto literāro spēli vai lugas fragmenta iestudējumu.	Grupas izlozē vienu no klasesbiedru sagatavotajām spēlēm, izspēlē un novērtē spēles kvalitāti, izmantojot iepriekš izstrādātus kritērijus. vai Skolēni un skolotājs vērtē grupu iestudētos lugu fragmentus atbilstoši iepriekš izstrādātajiem kritērijiem.

3. plāns

6. klase. Temats: Fantāzija

Kā literārajās pasakās, raksturojot laiku, telpu un tēlus, saskaras fantāzija un realitāte?

Stundas Nr.	Sasniedzamais rezultāts (SR)	Kādi pierādījumi (konkrētas skolēna darbības) liecinās, ka skolēns šo SR ir sasniegjis?	Kādi konkrēti uzdevumi tādēļ skolotājam jānodrošina, lai izmērītu, vai SR ir sasniegts?	Kad un kādā veidā skolēnam jāsaņem atgriezeniskā saite, lai viņš procesā varētu uzlabot savu sniegumu?
1. stunda	Saskata personifikācijas nozīmi pasaku/fantāzijas tēlu raksturojumā.	Var izveidot vismaz piecas personifikācijas. Novērtē klasesbiedru izveidotos tēlu raksturojumus, saskatot tajos personifikācijas.	Skolēni, izpētot attēlus, raksturo tos kopumā (telpa) un izceļ galvenos tēlus. Izvērtē iespēju tēlu raksturojumā izmantot personifikāciju.	Mutisks gan skolotāja, gan skolēnu vērtējums, izceļot veiksmīgākos personifikāciju piedāvājumus.
2. stunda	Saista pasakas situāciju ar reālo dzīvi. Vērtē pasakā ietvertās domas, tēlus, leksiskās īpatnības. Prot pamatot personifikācijas nozīmi.	Var nosaukt piemērus leksikas īpatnībām lasītajā pasakā. Zina, kur var noskaidrot vārda nozīmes. Formulē saviem vārdiem pasakas galveno domu vienkāršā teikumā. Var to īsi pamatot.	Skolēni lasa K. Skalbes pasaku "Pasaku pūķis". Sadarbojoties pāri, atbild uz jautājumiem par pasaku, formulē galveno domu, veido galvenā tēla raksturojumu, nošķir pasakā izmantotos faktus no fantāzijas elementiem. Skaidro, izmantojot vietni www.tezaurs.lv , pārnestas nozīmes vārdu savienojumus.	Izmanto vērtējumu sistēmu (+ – pozitīvi; ! – interesanti; ? – vēl jāpadomā). Izspēlē ātru vārdu skaidrošanas spēli (līdzīgi kā <i>Alias</i>).
3. stunda	Saskata literārās pasakas pazīmes, to atšķirību no tautas pasakām.	Ir izveidota atgādnē par literāro pasaku.	Skolēni, izmantojot pieredzi un piedāvātos balstvērdus, veido atgādni par tautas pasaku un literāro pasaku iezīmēm. Lasa interviju ar Māru Cielēnu un Uldi Ausekli, salīdzina informāciju ar izveidotām atgādnēm, papildina tās.	Novērtē klasesbiedra izveidoto atgādni, izmantojot kontrolsarakstu (atrod nepieciešamo informāciju), izmanto PP (paslavē, piedāvā) komentārus.

Stundas Nr.	Sasniedzamais rezultāts (SR)	Kādi pierādījumi (konkrētas skolēna darbības) liecinās, ka skolēns šo SR ir sasniegjis?	Kādi konkrēti uzdevumi tādēļ skolotājam jādod, lai izmērītu, vai SR ir sasniegts?	Kad un kādā veidā skolēnam jāsaņem atgriezeniskā saite, lai viņš procesā varētu uzlabot savu sniegumu?
4. stunda	Raksturo tēlus, darba telpu un laiku, salīdzina tēlu un savas vērtības un intereses.	Prot nosaukt vismaz dažas tēla raksturojošas iezīmes, pamatot tās. Var īsi raksturot teksta telpu, laiku. Mutiski var formulēt, kā pasakas galvenā doma saistāma ar paša pieredzi.	Lasa Māras Cielēnas un Ulda Ausekļa pasakas. Atlasa informāciju par galveno tēlu – rakstnieku. Raksturo pasakas telpu, darbības laiku un izmantotās personifikācijas. Ar skolotāja uzdoto jautājumu palīdzību prot pārnest savā pieredzē pasakā attēloto situāciju. Stāsta, kā pasaku situācijas saistās ar reālo dzīvi. Raksta viedokli par to, kas nepieciešams pasaku rakstniekam.	Raksta vietnē padlet.com apgalvojumus, skolēni un skolotājs komentē izteiktos apgalvojumus. Izmanto viedokļa vērtēšanas kritērijus.
5. stunda	Izvēlas konkrētus lasīto pasaku tēlus un rada savu pasaku, kurā varoņi ceļo laikā un telpā. Patstāvīgi izmanto literārās pasakas pazīmes, īpaši personifikāciju, savā radošajā darbībā.	Prot nosaukt dažus darba vērtēšanā nozīmīgus kritērijus. Ir izveidoti darba izvērtēšanas kritēriji, kuros lielāks uzsvars likts uz pasakas telpas un laika raksturojumu, personifikācijas izmantojumu.	Skolēni strādā grupās un veido radošā darba vērtēšanas kritērijus, diskutē par tiem, pieņem kopīgu lēmumu.	Skolotājs atbild uz jautājumiem, sniedz ierosmes, ja nepieciešams, piedāvā gatavus vērtēšanas kritērijus, kurus skolēni pielāgo konkrētam darbam.
6.–7. stunda	Izvēlas konkrētus lasīto pasaku tēlus un rada savu pasaku, kurā varoņi ceļo laikā un telpā. Patstāvīgi izmanto literārās pasakas pazīmes, īpaši personifikāciju, savā radošajā darbībā.	Ir uzrakstīta pasaka. Pasakā veiksmīgi izmantota personifikācija galvenā tēla raksturojumā. Darbā interesanti raksturoti darbības laiks un telpa.	Izvērtē savas iespējas un izvēlas vienu no piedāvātajiem radošās rakstīšanas uzdevumiem, kurā varoņi ceļo laikā vai telpā. Pamato savu izvēli. Strādā ar izvēlēto tekstu. Plāno savu jaunrades darbu. Raksta melnrakstu, uzlabo to un raksta tīrrakstu. Izvērtē savu un viena klasesbiedra darbu pēc kolektīvi izstrādātajiem kritērijiem, pievēršot uzmanību pasakas žanram raksturīgajām pazīmēm, personifikācijas izmantojumam, attēlotajam laikam un telpai.	Izmanto jaunrades darba SLA. Skolēni raksta pašvērtējumu. Raksta komentāru klasesbiedra darbam (izdevies, būtu jāuzlabo, es darītu tā).

Stundas Nr.	Sasniedzamais rezultāts (SR)	Kādi pierādījumi (konkrētas skolēna darbības) liecinās, ka skolēns šo SR ir sasniegjis?	Kādi konkrēti uzdevumi tādēļ skolotājam jānodrošina, lai SR ir sasniegts?	Kad un kādā veidā skolēnam jāsaņem atgriezeniskā saite, lai viņš procesā varētu uzlabot savu sniegumu?
8. stunda	Izvēlas audiovizuālos (vai teātra mākslas) līdzekļus, lai vizualizētu savu pasaku. Prezentē radīto pasaku pēcpusdienā klasē.		Izmanto pierakstu sistēmu – iespējamās veiksmes un sarežģījumi pasakas pārnēsē citā mākslas veidā. Prezentē savu pasaku (klasē vai literārā pēcpusdienā). Izvēlas prezentēšanas veidu (lasījums, vizualizācija, dramatisējums, filma).	Nobalso par veiksmīgāk prezentēto darbu vai piešķir nominācijas dažādās kategorijās (ievērojot konkrēto situāciju klasē).

Plānojot reālo mācību darbu, ir noderīgi ieraudzīt tematā apgūstamo saturu, pilnveidojamās prasmes, veicamos radošos darbus un iespējas sadarboties ar citu mācību priekšmetu skolotājiem – šāds skatījums aplūkots nākamajā tabulā.

Saturs, prasmes, jaunrade, sadarbība

7. klase

	Mājas	Laiks	Tradīcijas	Daba	Vēsture	Draugi	Pasaule
Saturs	Biogrāfisks romāns par bērnību Kompozīcija, laiks, telpa Tēls	Novele Kompozīcija Tēlu individualizācija	Gadskārtu ieražas	Miniatūra Tēlainās izteiksmes līdzekļi	Detektīvistāsts Tēls Sižets	Literārā pieredze (izvēle) Anotācija	Piedzīvojumu romāns Hipotēze Vietvārdi
Prasmes	Mācās izvērtēt informāciju. Lasa un interpretē literāru darbu. Veido kolāžu.	Prot raksturot kompozīcijas elementus. Saskata interpretāciju citā mākslas veidā.	Meklē un atlasa informāciju. Sadarbojas grupā. Raksta viedokli.	Pēc attēliem rada metaforas, epitētus, salīdzinājumus. Vērtē un salīdzina miniatūras.	Apkopo informāciju definīcijā. Vērtē informāciju. Saskata detaļas un prognozē tālāko sižetu. Raksta dienasgrāmatu.	Stāsta par savu literāro pieredzi. Raksturo literārā darbā ietvertās vērtības.	Analizē dažādus informācijas avotus. Saskata literārā darbā ietvertos vietvārdus.
Jaunrade	Veido digitālu darbu, iekļaujot savas bērnības atmiņas par darbiem un nedarbiem. Klases pasākums	Patstāvīgi vai sadarbojoties rada noveli vai prezentē jaunrades darba ideju.	Kalendārs	Rada miniatūru un tās ilustrāciju.	Piedalās diskusijā.	Salīdzina literāru darbu anotācijas, raksta savu anotāciju.	Literārs piedzīvojumu parks.

	Mājas	Laiks	Tradīcijas	Daba	Vēsture	Draugi	Pasaule
Sadarbība	Teātra māksla Mūzika Latviešu valoda Dizains un tehnoloģijas		Vizuālā māksla Sociālās zinības Dizains un tehnoloģijas	Vizuālā māksla	Vēsture	Valodas	Ģeogrāfija Dizains un tehnoloģijas

2.3. Literatūras teorijas jautājumi

Mācību procesa plānošanā ir svarīgi izpētīt, kurā vecuma posmā tiek ieteikts apgūt literatūras teorijas jautājumus (skat. tabulu).

	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Jēdzieni	Personifi kācija Tēls	Sajūtu gleznas, epitets	Metafora Aina Cēliens Remarka Ritms dzejā	Kompozīcija Sīžets	Vēstījuma formas	Komiskais literatūrā
Žanri	Literārā pasaka Dramatizējums	Atmiņu stāsts Detektīvs Radiolasijums	Aforisms Fabula Anekdote Pasaku luga	Autobiogrāfisks darbs Novele Miniatūra Gadskārta tradīcijas Piedzīvojumu romāns	Balāde Poēma Latviešu godi Radioteātris	Fantāzijas žanrs Eposs Eseja Dokumentālā proza

Iespējama izvēle, piemēram, pasaku lugu var apgūt 5. klasē vai fantāzijas žanru 8. klasē.

Ieteicamais literāro un folkloras žanru apguves laiks apkopots nākamajās tabulās. Tajās norādīts triju gadu mācību posms, kurā norādītais žanrs jāaplūko, taču skolotāja ziņā ir plānot, kurā klasē tas tiks darīts.

Literatūras veidi un žanri

1.–3. klase		4.–6. klase		7.–9. klase	
				novele	epifānija
	stāsts		stāsts	miniatūra	eseja
literārs teksts nesaistītā valodā	literārā pasaka	proza (epika)	literārā pasaka (cikls)	romāns	
literārs teksts dialoga formā	monologs	dramaturģija (drāma)	pasaku luga	komēdija	raidluga
	dialogs			drāma	librets
				tragēdija	
literārs teksts saistītā valodā					
	dzejolis (bērniem)	dzeja (lirika)	dzejolis (bērniem)	dzejolis, dzejas cikls, krājums	dzejproza
		lirioepika	fabula	balāde	eposs
				poēma	

Folkloras veidi un žanri

1.–3. klase	4.–6. klase		7.–9. klase	
L. t. dz.		L. t. dz. tematiskās kopas		L. t. dz. mītiskās pasaules izteikšanā
	dziesmu folklorā			
pasaka		brīnumu, dzīvnieku, sadzīves pasaka		
	vēstītājfolklora	teika		teikas par pasaules un cilvēku rašanos
		nostāsts		
mīkla				
	brahiloģismi	sakāmvārds		
		paruna		
			mitoloģija	mīts

Lai skolēns izprastu literāru darbu, ir svarīgi mācīt viņam pamanīt tos īpašos valodas līdzekļus, kas literāru tekstu atšķir no jebkura cita teksta. Literatūras valodas līdzekļu apguves ieteicamais laiks apkopots nākamajā tabulā.

Literatūras ipašā valoda – izteiksmes līdzekļi

	1.–3. klase		4.–6. klase		7.–9. klase	
SAJŪTU GLEZNAS	redzes		SAJŪTU GLEZNAS	taustes		
	dzirdes			garšas un ožas		
TĒLAINĀS IZTEIKSMES LĪDZEKĻI		salīdzinājums	TĒLAINĀS IZTEIKSMES LĪDZEKĻI	pārnestā nozīme metafora	TĒLAINĀS IZTEIKSMES LĪDZEKĻI	zemteksts
				epitets		simbols
				personifikācija		
				alegorija		
				paralēlisms		
VALODISKIE LĪDZEKĻI		deminutīvi	VALODISKIE LĪDZEKĻI	onomatopoēze	VALODISKIE LĪDZEKĻI	anafora, epifora u. c. figūras
				vecvārdi, apvidvārdi u. c.		
DZEJAS FORMAS LĪDZEKĻI		atskaņas	DZEJAS FORMAS LĪDZEKĻI	ritms (trohajs, daktils)	DZEJAS FORMAS LĪDZEKĻI	ritms (jamb) verlībrs

Tā kā literatūras apguves procesā līdzās radošo prasmju pilnveidei ir svarīgi arī mācīties vērtēt literāru darbu, nākamajā tabulā apkopoti literatūras teorijas jautājumu apguves ieteicamais laiks.

Literāra darba analīzes pamati

	3. klase	6. klase	9. klase
SIŽETS	notikums	galvenais notikums	vairākas sižeta līnijas literārā darbā
			vienota sižeta veidošanās literāru darbu ciklos
VĒSTĪJUMS		stāstījums – portretējums – varoņu runas atveide (monologs, dialogs, polilogs)	1., 2., 3. personas vēstījums
			monologs un iekšējais monologs
			stāstījums: darbības / rīcības tēlojums; pārstāsts
KOMPOZĪCIJA	rindkopa	ievads – galvenā daļa – noslēgums	ekspozīcija – sarežģījums – kāpinājums – kulminācija – atrisinājums
	secīgs stāstījums		
	pants	divrindu, trīsrindu utt. pants	strofa
		cēliens – skats – aina lugā	remarku nozīme lugā
TĒLS	literāra darba varonis (galvenais varonis)	pretstatīti tēli	simboliski tēli
		personāžs (tēlu kopums)	
		alegoriski tēli fabulās	autobiogrāfiskas iezīmes literāros tēlos
			literāru tēlu prototipi

2.4. Tekstveides jautājumi

Veidojot mācību procesu klasē, ir svarīgi saprast, kuras prasmes kādā no posmiem ir jāveido no jauna un kuras jāturpina pilnveidot, tāpēc tabulā sniegts pārskats par prasmēm, kuras tiek veidotas un pilnveidotas literatūras mācību priekšmetā.

Stratēģijas. Lasītprasme	3. klase	6. klase	9. klase
Darbs ar tekstu	Lasa tekstu klusi, kori, skaļi.	Novērtē teksta lasīšanai nepieciešamo laiku. Pārlasa tekstu.	Izvēlas stratēģiju atbilstoši mērķim – detalizēta lasīšana, caurskatīšana u. c.
	Prognozē teksta saturu pēc virsraksta.	Prognozē teksta turpinājumu, balstoties uz tekstā atrodamo informāciju.	
		Nosaka teksta atslēgas vārdus.	Izsaka secinājumus.
	Formulē vienkāršā teikumā teksta tematu (ko sapratu?).	Formulē rindkopas/ teksta galveno domu.	

Stratēģijas. Lasītprasme	3. klase	6. klase	9. klase
	Formulē jautājumus par teksta saturu.	Formulē jautājumu par teksta saturu un interpretācijas iespējām.	Saskata un raksturo galvenās sižeta līnijas, uzdod precizējošus jautājumus.
		Nosaka teksta stāstītāju.	
	Raksta vienkāršu plānu par teksta saturu.	Veido domu karti par lasīto tekstu.	Veido izvērstu plānu par lasīto.
		Veido piezīmes par lasīto tekstu.	Lasītā teksta konspekts.
			Atlasa faktus atbilstoši mācību uzdevumam, salīdzina informāciju (kopīgais un atšķirīgais).
			Izprot autora ideju un teksta radīšanas nolūku, teksta noskaņu.
		Saskata teksta rašanās laika iezīmes teksta valodā.	Saista lasīto informāciju ar savu pieredzi.
Teksta interpretācija	Atstāsta galveno no izlasītā teksta.	Atstāsta izlasīto detalizēti.	
		Stāsta par izlasīto atbilstoši mācību uzdevumam.	Diskutē par izlasīto.
		Nošķir reālo no fantāzijas lasītajā tekstā.	Saskata un skaidro tekstā ietverto zemtekstu.
	Ilustrē tēlu, balstoties uz teksta saturu.	Ilustrē teksta sižetu, balstoties uz izlasīto.	
		Vizualizē lasīto Informāciju.	Attēlo lasīto informāciju shematiski.
Līdzekļi darbā ar tekstu	Noskaidro nezināmo vārdu nozīmi jautājot.	Noskaidro nezināmo vārdu nozīmi vārdnīcā, arī elektroniskajā vārdnīcā, piemēram, www.tezaurs.lv	Izmanto vietni www.literatura.lv , www.iesaisties.lv terminu, faktu, procesu izpratnei.
		Atrod tekstu, izmantojot satura rādītāju, elektronisko katalogu, meklētāju utt.	Izmanto vietni www.garamantas.lv folkloras jēdzienu un procesu izpratnei.
	Fiksē galveno informāciju lasītāja dienasgrāmatā.	Patstāvīgi veido lasītāja dienasgrāmatu.	Ar atbalstu vai patstāvīgi veido lasītāja digitālo dienasgrāmatu.

2.5. Jaunrades darbi

Mācību procesa plānošanā nozīmīgs ir galarezultāts jeb mākslas darbs, kura radīšana mācību procesā tiek izmēģināta. Ieteicamie jaunrades darbi norādīti nākamajās tabulās. Atsevišķa uzmanība pievērsta arī tiem darbiem, kas var tikt veidoti, sadarbojoties ar citu mācību priekšmetu skolotājiem. Protams, skolotājam ir iespēja izvēlēties un plānot arī citus – gan sadarbības darbus, gan jaunrades darbus.

	3. klase	6. klase	9. klase
Radoši darbi		literārā pasaka, spoku stāsts, teika	miniatūra
		tautasdziesmu izlase	kolektīvā grāmata/izlase
		dzejolis, fabula	eseja
		radošs darbs	radošs darbs apgūto žanru ietvaros
		tēlojums	radio lugas fragments
Valoda		apraksts, vēstījums	pārspriedums
		vārdnīca	vārdnīcas šķirklis
		scenārijs	
		vēstule	
		apsveikums	
		intervija	videointervija
			aptauja
		avīze	
		anotācija	
			vizītkarte
			dubultā dienasgrāmata
	Jaunrades darbi, sadarbībā ar citiem mācību priekšmetiem		
mūzika		Mūzika tekstam (piemeklēta)	
		libreta pamati	mūzika raidlūgai
			teksta interpretācija mūzikas līdzekļiem (ritms, reps utt.)
vizuālā māksla		fotoizstāde	
		ekslibris	
		plakāts	afiša, ielūgums
		brošūra	buklets, karte, shēma
		kolāža	
		komikss	karikatūra
		tēla kostīms	maska
		domu karte	
			ilustrācija tekstam
	zīmējumu izstāde		

	3. klase	6. klase	9. klase
Teātra māksla		pasakas inscenējums	
		pasakas dramatisējums / lugas iestudējums	
		tēla loma	
		anekdošu stāstīšanas šovs	
		izteiksmīgs teksta lasījums	publiska runa
Datorika		krustvārdu mīkla	
		audiovizuāla prezentācija	
		animācija	
		video	
		teksta audiāls ieraksts	
			klases videoblogs
Dizains un tehnoloģijas		literāra galda spēle	
Starpdisciplināri		reklāma	
		radioraidījums	raidluga
		rotaļa	
			literārs vakars

3. Mācību sasniegumu vērtēšana

3.1. Vērtēšanas saturs. Vērtēšanas veidi

Mācību procesā tiek izmantoti visi vērtēšanas veidi – gan diagnosticējošā, gan formatīvā, gan summatīvā vērtēšana. Svarīgi ņemt vērā, ka jaunrades darba vērtēšanā jāpiešķir nozīme gan darba idejai, gan darba procesam, gan skolēna jaunrades darbam kā procesa rezultātam, gan viņa prasme to prezentēt, aizstāvēt, skaidrot un aprakstīt.

Ar formatīvo vērtēšanu skolotājs novērtē savu darbu.

Formatīvās vērtēšanas mērķis ir noteikt skolēna apgūtos SR atgriezeniskās saites sniegšanai skolēnam un skolotājam, lai:

- uzlabotu skolēna sniegumu;
- mērķtiecīgi atbalstītu skolēna mācīšanos;
- plānotu turpmāko mācību procesu;
- veicinātu skolēna mācību motivāciju;
- sekmētu skolēna izaugsmi;
- sekotu līdz skolēna sniegumam ilgtermiņā;
- attīstītu pašvadītas mācīšanās prasmes, iesaistot skolēnu vērtēšanas procesā.

Atgriezeniskā saite ir komentārs par procesu (kritērijiem) un par mācīšanās rezultātu (SR). Atgriezeniskā saite rosina domāt. Ja atgriezeniskā saite ir dota, tad jāiedod laiks arī snieguma uzlabošanai.

Formatīvo vērtējumu var izteikt apguves līmeņos (STAP), procentos, punktos (15/30), ieskatīts/neieskaitīts (i/ni).

Summatīvā vērtēšana – posma (temata) noslēgumā, atzīme ir komunikācijas rīks, kas informē par to, kā ir sasniegti SR, par kuriem ir notikusi vienošanās valsts līmenī (likums).

Skolēnu mācību snieguma vērtēšanas metodiskos paņēmienus, izpildes laiku un vērtēšanas kritērijus nosaka pedagogs:

- ievērojot mācību jomā noteiktos skolēnam plānotos sasniedzamos rezultātus;
- mācību priekšmeta programmu;
- izglītības iestādes izstrādāto skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību.

Summatīvos vērtējumus 4.–12. klasē visos mācību priekšmetos izsaka 10 ballu skalā mācīšanās posma noslēgumā (gada, semestra, temata, konkrēta darba u. c.). Skolotājs izmanto 10 ballu skalu vērtējumu izlikšanai saskaņā ar MK 27.11.18. Nr. 747 “Noteikumu par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem” 10. pielikumu un MK 3.09.19. Nr. 416 “Noteikumu par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem” 10. pielikumu.

Visos vērtējumos jāievēro trīs principi:

1. Gan formatīvā, gan summatīvā vērtējuma kritēriji ir veidoti atbilstoši SR.
2. Vērtējumi nepieciešami, lai skolēns saņemtu atgriezenisko saiti, kas aicina turpināt izaugsmi, dod iespēju uzlabot darbu, pilnveidot prasmes un tiekties uz labāku rezultātu.
3. Ir nepieciešama diferencēšana (individualizācija un diferenciacija), darbību dziļuma un daudzuma, sarežģītības pakāpes un vērtējuma nozīmes diferencēšana atbilstoši SR daudzumam un skolēna spējām (jānodrošina daudzveidīga iespēja vingrināties, lai varētu iemācīties tik labi, cik vien iespējams). Par diferencētu vērtējumu ieviešanu jāvienojas skolā kopumā un skolotājam ar skolēniem, saskaņojot to ar E-klasi un kopējo skolas tradīciju.

Kompleksu sasniedzamo rezultātu apguvi skolēns demonstrē darbībā.

Komplekss sasniedzamais rezultāts ir vairāku pazīmju kopums, kuru vērtē, izvirzot atbilstošus kritērijus. Kompleksu sniegumu vērtē, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu. Kompleksa sasniedzamā rezultāta vērtēšanai izmanto dažādas formas – tas ir jaunrades darbs, rakstveida, mutvārdu vai kombinēts pārbaudes darbs, individuāls vai grupas projekts utt.

Daži kompleksā SR piemēri:

4.	Daba	Pazīst folkloras žanrus, izprot to pazīmes. (K.6.1.10.) Pazīst folklorā izmantotos valodas un tēlainās izteiksmes līdzekļus un lieto tos savā radošajā darbībā. (K.6.1.9.)
	Spēle	Raksturo un diskutē par dažādu laikmetu literārajos darbos aktualizētajām problēmām un vērtībām, saistot tās ar personīgo pieredzi un mūsdienās notiekošo. (K.6.4.1.) Raksta dzejoli, izmantojot piedāvāto shēmu, un demonstrē savu radošo darbu. (K.6.3.4.)

7.	Laiks	Spēj saskatīt un pierādīt noveles žanra un tās sižeta kompozīcijas elementus novelē. (K.9.1.10.) Saskaņā ar noveles žanra pazīmēm un sižeta kompozīcijas elementiem eksperimentē – raksta noveli. (K.9.4.1.)
	Tradīcijas	Sadarbojoties un izmantojot pieredzi un iegūtās zināšanas par gadskārtu svētku tradīcijām, iesaistās klases projekta (kalendāra) veidošanā. (K.9.3.1.)

3.2. Snieguma līmeņi atbilstoši kritērijiem

Literatūras apguves procesā viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir piedāvāt skolēnam izmēģināt savas prasmes, veidojot dažādus jaunrades darbus. Tam labi noderēs jaunrades darba snieguma līmeņa apraksts, kas pielāgojams konkrētam darba veidam, žanram, izmantotajai tehnikai un izpildes nosacījumiem.

Jaunrades darba snieguma līmeņa apraksts

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Saturs	Galvenā ideja, doma ir neskaidra un tikai daļēji atbilst uzdevumam. Ir tēls, bet tas nav izvērst.	Galvenā ideja, doma pausta atbilstoši uzdevumam, bet neskaidri. Ir tēls, bet tas ir nepārliecinošs / nav viengabalains*. Darbā daļēji paustas tēla īpatnības. Darbs daļēji pauž žanram raksturīgās saturiskās iezīmes. *Viengabalains – vienots, bez pretrunām.	Darbā ir nolasāma galvenā ideja, doma, tā pausta atbilstoši uzdevumam. Tēls ir saturiski izstrādāts, viengabalains un pārliecinošs. Darbs pauž žanram raksturīgākās saturiskās iezīmes. Darbs pauž personisku, atšķirīgu skatījumu tēmas, tēla risinājumā.	Darbā ir nolasāma galvenā ideja, doma, tā pausta atbilstoši uzdevumam. Tēls ir saturiski izstrādāts, viengabalains* un pārliecinošs. Darbā pārliecinoši parādās visas žanram raksturīgās saturiskās iezīmes. Darbā ir apvienotas savstarpēji atšķirīgas idejas, domas, kas veido jaunu, darbs pauž unikālu* skatījumu tēmas, tēla risinājumā. *Unikāls – darbs saturiski atšķiras no citu vienaudžu un citiem iepazītajiem darbiem, kas risinājuši līdzīgu problēmu/tēmu.
Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi nav atbilstoši darba galvenajai idejai, domai un dotajam uzdevumam. Tehnika, māc. priekšmetam raksturīgās stratēģijas lietotas pavirši (nekārtīgi, nepārdomāti).	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir atbilstoši darba galvenajai idejai, domai un dotajam uzdevumam. Tehnika, mācību priekšmetam raksturīgās stratēģijas lietotas pārdomāti, bet neprecīzi.	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir daudzveidīgi* un atbilstoši darba galvenajai idejai, domai un dotajam uzdevumam. Tehnika, māc. priekšmetam raksturīgās stratēģijas lietotas pārdomāti, rūpīgi, prasmīgi. *Daudzveidīgi – katrā priekšmetā atbilstoši tēmai, specifikai un saglabājot samērīgumu.	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir daudzveidīgi*, neierasti savienoti un atbilstoši darba galvenajai idejai, domai un dotajam uzdevumam. Tehnika, mācību priekšmetam raksturīgās stratēģijas ir atjautīgi* un neparasti pielāgotas/apvienotas. Kombinējot dažādus izteiksmes līdzekļus, ir panākts kopveselums. *Atjautīgi – ar mērķtiecīgu izdomu

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Kompozīcija/ uzbūve	Darbs ir sadrumstalots, darba daļas nav savstarpēji saistītas.	Darbam ir uzbūve, struktūra, tā atsevišķās daļas vēl nav savstarpēji saistītas, doto uzdevumu īsteno daļēji.	Darbam ir uzbūve, struktūra un darba atsevišķās daļas, elementu izkārtojums veido kopveselumu, sasniedz uzdevuma mērķi.	Darbam ir uzbūve, struktūra un darba atsevišķās daļas, elementu izkārtojums ir savstarpēji saistīts un papildinošs; veido kopveselumu. (Ja atkāpjas no uzdevumā paredzētās darba uzbūves, rezultāts darbam sniedz papildus pievienoto vērtību.)

3.3. Pārbaudes darbu veidošana un paraugi

Ieteikumi pārbaudes darbu veidošanā:

- iekļaut uzdevumus, kuros jāizvirza pieņēmumi, jaunas idejas, secinājumi, jāpaskatās uz situācijām no dažādiem skatpunktiem;
- piedāvāt vairāk praktiskus uzdevumus, kuros jādemonstrē prasmes, pieredze;
- piedāvāt uzdevumus, kuros skolēnam ir jāpieņem lēmums, piemēram, par savām prasmēm, par to, kuru uzdevumu veikt;
- piedāvāt uzdevumus, kuros jāizskaidro kāda procesa soļi;
- iekļaut uzdevumus, kuros var novērtēt atbildes dziļumu,
- iekļaut uzdevumus, kuros skolēnam jāizvērtē savs darbs ar faktiem, pierādījumiem.

Pārbaudes darbus veidojot, uzdevumu formulējumā vēlams izmantot rīcības vārdus.

Rīcības vārds	Rīcības vārda nozīmes skaidrojums	Izziņas darbības līmenis
Analizēt	Detalizēti apskatīt, raksturot veselumu (objektu, jēdzienu, faktu, procesu, pazīmi, problēmu, risinājumu u. tml.) un tā daļas pēc noteiktiem kritērijiem, lai noskaidrotu to būtiskās īpatnības (pazīmes, īpašības, sakarības, struktūru u. tml.).	III
Aprakstīt	Aprakstīt sistēmiski, noteiktā un loģiskā secībā izklāstīt, uzrakstīt atbilstoši noteiktiem kritērijiem, neiekļaujot pamatošanu, izskaidrošanu.	II
Atrast	Atklāt, konstatēt, identificēt, izvēlēties.	I
Formulēt	Izteikt, apkopot domu, ideju.	III
Grupēt	Veidot (apvienot vai sadalīt) grupas, objektu kopas pēc noteiktas pazīmes vai vairākām nošķiramām pazīmēm.	II
Iekļaut	Iesaistīt, padarīt par sastāvdaļu (tekstā).	III
Iesaistīt (tekstā)	Iekļaut, padarīt par sastāvdaļu (tekstā).	III
Izmantot	Mērķtiecīgi iesaistīt, piemērot, lietot.	II
Izrakstīt	Izvēlēties, pierakstīt (daļu no teksta).	I
Izskaidrot	Skaidrojot padarīt saprotamu (piemēram, darot zināmu tā nozīmi, atklājot būtību).	II

Rīcības vārds	Rīcības vārda nozīmes skaidrojums	Izziņas darbības līmenis
Izvēlēties (no teksta)	Izraudzīties no kāda daudzuma, kopuma (piemērotāko, atbilstošāko).	I
Klasificēt	Veidot grupu hierarhisku struktūru pēc noteiktiem kritērijiem.	II
Minēt (piemēru no teksta)	Mutvārdos vai rakstveidā paust (vārdu, nosaukumu u. tml.); teikt, sacīt, nosaukt.	I
Nosaukt	Noteikt; pazīt, identificēt, noskaidrot, konstatēt atšķirīgās pazīmes (īpatnības, faktus, viedokļus, problēmas, argumentus u. tml.).	II
Nošķirt	Nodalīt, norobežot, diferencēt.	II
Noteikt	Nosaukt; pazīt, identificēt, noskaidrot, konstatēt atšķirīgās pazīmes (īpatnības, faktus, viedokļus, problēmas, argumentus u. tml.).	II
Novērtēt	Vērtējot, izspriežot noteikt, izsecināt kvalitāti, atbilstību noteiktām prasībām.	III
Pamatot jeb uzrakstīt pamatojumu	Izveidot skaidrojumu, izmantojot atsauci uz konkrētu informāciju (fakti, dati, cēloņi, novērojumi, iemesli, spriedumi u. tml.).	III
Papildināt	Padarīt ar informāciju, faktiem bagātāku, pievienojot (tam) jaunu daļu.	III
Pārveidot	Izveidot citādu, atbilstoši citām prasībām.	IV
Piedāvāt piemēru	Veidot iespējamu, vēlamu, derīgu, piemēru, atlasot, izmantojot informāciju un pamanot iespējas.	IV
Raksturot	Noteikt, aprakstīt, vērtēt būtiskās raksturīgās īpašības, pazīmes.	III
Sagatavot	Rakstot, sacerot u. tml., izveidot, radīt (piemēram, tekstu).	III
Salīdzināt	Noteikt kopīgās un/vai atšķirīgās īpašības, pazīmes pēc būtības salīdzināmiem veselumiem (objektiem, jēdzieniem, faktiem, procesiem, pazīmēm, problēmām, risinājumiem u. tml.), atsaucoties uz abiem (vai visiem).	III
Secināt	Veidot atzinumu, spriedumu, pamatojoties uz iegūtajiem faktiem, iepriekš veiktu analīzi, vērojumiem, cēloņsakarībām u. tml.	III

Svarīgi ņemt vērā arī izziņas darbības līmeņus.

Izziņas darbības līmenis			
I līmenis (identificēšana, noteikšana)	II līmenis (raksturošana, klasificēšana)	III līmenis (analizēšana, vērtēšana)	IV līmenis (sintezēšana, pārradīšana)
Skolēns spēj identificēt un raksturot prasītos saturiskos elementus katru atsevišķi vai daļu no tiem, neveidojot kopsakarības starp tiem.	Skolēns spēj identificēt, vispārināti un stereotipiski raksturot tipiskās saturs elementu pazīmes, spēj tās grupēt un klasificēt.	Skolēns spēj analizēt un sintetēt dažādus saturs elementus, kā arī spēj izvērtēt to lietderību un kontekstuālo iedarību.	Skolēns apzinās, izvērtē un interpretē saturs elementus jaunā kontekstā, izmantojot radošu un oriģinālu pieeju, kā arī piedāvājot plašāku kontekstuālu skatījumu.

Ir pieļaujams, ka summatīvais darbs ir darbs procesā, to veido mācību temata laikā paveiktais. Zemāk aplūkojams paraugs, kā veidojas summatīvais darbs attālinātā procesa laikā.

Temats: laiks, 7. klase				
Spēj saskatīt un pierādīt noveles žanra un tās sižeta kompozīcijas elementus novelē. (K.9.1.10.) Saskaņā ar noveles žanra pazīmēm un sižeta kompozīcijas elementiem eksperimentē – raksta noveli. (K.9.4.1.)				
Izlasīts darbs, R. Blaumanis „Nāves ēnā”		Tests – Kahoot		10 %
Prot raksturot noveles tēlus	Iepriekšējā tematā tam tika pievērsta īpaša uzmanība (tiešais, netiešais raksturojums)	Darbs grupās – viens noveles tēls google tiešsaistes prezentācija (var arī Jamboard)		10 %
Noveles kompozīcija	Ir bijis FW	Google veidlapa		35 %
Jaunrades darbs	Izvēles iespējas	Word dokuments vai fotogrāfija		35 %
Darba izvērtējums/ refleksija		Grupā MS Teams vietnē		10 %
				100 %

Šajā metodiskajā līdzeklī tiek piedāvāti divi summatīvā darba paraugi.

1. paraugs

Tematiskais pārbaudes darbs 6. klasei

Temats: Draugi. Kā izprast un raksturot stāstu? (temata apguvei paredzētas 8 stundas)

Pārbaudes darba saturs (ko mēra?)

SR grupas	Sasniedzamais rezultāts	Indikators (ko mēra uzdevums?)	SOLO	Uzdevuma numurs
Zināšanas				
Izpratne	Raksturo un vērtē mākslas darbā aktualizētās problēmas un vērtības, saistot tās ar personisko pieredzi un pasaulē notiekošo. (K.6.4.3.)	Saista teksta saturu ar virsrakstu. Pamato kulmināciju stāstā. Formulē tekstā ietvertu problēmu.	I III IV	1. 4. 7.
Veic praktisku procedūru		nav		
Prasmes	Prot izveidot prozas darba sižeta līniju, raksturot tēlu. (K.6.1.9.) Prot raksturot prozas darba sižetu, raksturot tēlu. (K.6.1.9.)	Nosauc stāsta darbības vietu. Sasaista tekstu ar sižeta elementiem. Raksta tēla aprakstu. Nosauc tēlu rakstura īpašības, pamato ar piemēriem.	I III III II III	2. 3 5. 6. 10.
Kompleksas situācijas	Veido tekstveides darbu, eksperimentējot un kombinējot mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus atbilstoši radošā darba ieceres mērķim. (K.6.3.1.)	Rada stāsta turpinājumu komiksa veidā.	IV	9.
	Raksturo un vērtē mākslas darbā aktualizētās problēmas un vērtības, saistot tās ar personisko pieredzi un pasaulē notiekošo. (K.6.4.3.)	Raksta viedokli par pusaudžiem aktuālu problēmu.	IV	8.

Pārbaudes darbs

Lasi Jura Zvirgzdiņa teksta fragmentu un veic uzdevumus!

Trusis kokā

Kādu dienu pēc stundām mēs ar Ilzīti norunājām izstaigināt (tieši tā viņa teica) Flopsi.

– Tu paņem līdzi savu Muri! Es ceru, viņi sadraudzēsies! Tātad četros! Tavā vietā, pie ozola!

Par ozolu es viņai biju pastāstījis. Arī to, ka tur, augstu virs zemes, es mēdzu sēdēt un domāt.

Četros, varbūt pat kādas minūtes agrāk, ar kasti, ko turēja aiz roktura, ieradās Ilzīte.

– Mēs esam klāt! – viņa jau pa gabalu sauca. – Flopsis deg nepacietībā iepazīties ar Muri! Dzirdi, kā viņš tur skrāpējas!

Tiešām kaste sakustējās, it kā tai būtu pieaugušas kājas, un iekšā kāds bungoja. Tas noteikti bija Ilzītes pundurtrusis Flopsis.

Ilzīte atvēra kastes vāku, un Flopsis ar izslietām ausīm tika izcelts laukā. Pundurtrusis vispirms paskatījās apkārt, tad, ievilcis nāsīs gaisu, skaļi nošķaudījās.

Muris, kurš aizsnaudies bija mierīgi gulējis man klēpī, uztrūkās. Ieraudzījis trusi, viņš likās pārsteigts. Arī Flopsis bolīja lielās acis – kāds neredzēts radījums, varbūt bīstams? – un pieplaka zemei.

Muris neizskatījās nobijies, izbrīnīts gan. Suns, kas no seniem laikiem bija viņu, kaķu, ienaidnieks, tas nebija, pēc peles, kas būtu ķerama, arī neizskatījās, bet – kas tas bija?

Brīdi valdīja klusums. Arī mēs klusējām. Tad Flopsis gluži negaidīti pielēca klāt Murim un viņu apošņāja. Arī Muris ieinteresēti aplūkoja trusi.

Zvēri runā tikai pasakās, bet, es nodomāju, ja viņi mācētu runāt, tad saruna varētu būt šāda:

– Kas tu tāds esi? Pele?

– Nē, pele es neesmu. Es esmu trusis!

– Trusis? Trušus es esmu redzējis, tie ir lielāki.

– Es esmu īpašs trusis. Pundurtrusis! Bet es vēl izaugšu!

Varēja redzēt, ka Flopša teikto Muris pārdomā, tad, paskatījies vispirms uz mani, tad uz Ilzīti, paziņoja:

– Būsim draugi!

Flopsis, ar ķepu paskrāpējis zemi, piekrita. Okey!

Tad Muris paskrēja pāris soļus, Flopsis pievienojās, un abi aizlēkšoja.

– Gan jau viņi paskraidīsies un atgriezīsies, – es vieglprātīgi paziņoju un kļūdījos. Pagāja minūte, divas, bet neviens no bēgļiem neatgriezās. Mēs saskatījāmies.

– Viņi apmaldīsies! – iesaucās Ilzīte un pielēca kājās.

– Skrienam!

Minūtes desmit, ja ne ilgāk, mēs skraidījām un klaigājām: – Flopsi! Muri! Bēgļi neatsaucās. Tad tālumā, gandrīz jau pie izgāztuves sētas, pazibēja Flopša astes galiņš.

Ja viņi tur ieskries, var notikt kaut kas sliktis! Izgāztuves teritorija bija milzīga, šad un tad tur klaiņoja suņi.

Es skrēju, ko kājas nes, lai nogrieztu viņiem ceļu, Ilzīte sauca: – Flopsi! Flopsi! – bet skrējēji bija tā aizrāvušies, ka nepievērsa mums nekādu uzmanību.

Pie paša žoga viņi apstājās, tad metās pa kreisi un pazuda.

Netālu mēs izdzirdējām soļu dipoņu. Mežoni! Arī viņi bija izsekojuši mūsu draugus un tos vajāja!

Kad mēs pieskrējām pie ozola, to jau bija ielenkusi Mežonu banda.

Flopsis nekur nebija redzams, bet Muris koka zaros, kūkumu izslējis, cīņai gatavs, draudīgi šņāca.

Es pamanīju, ka Resnais pieliecās, pacēla akmeni un meta. Akmens! Koncentrējies uz akmeni Resnā rokā. Un notika kaut kas neticams. Akmens lidojumā apstājās, brīdi karājās gaisā un tad nokrita zemē.

– Izbeidz! Liec viņam mieru! – es iekliedzos.

– Nu ko tu man izdarīsi? – ņirdza Resnais un meta, bet, paldies Dievam, netrāpīja.

Muris aizrāvās aiz zara. Te es blakus viņam ieraudzīju Flopša ausis.

Nezinu, kas man tobrīd uznāca, es ar kedas purngalu novilku smiltis svītru un paziņoju:

– Katru, kas pārkāps šo līniju...

Protams, par to es biju lasījis grāmatās, bet kas sekos tālāk? Tālākais nekavējoties sekoja.

Resnais ieņirdzās un pārlēca pāri svītrai.

– Sacīts, darīts! – ausis man ieskanējās vecmāmiņas balss, es metos virsū Resnajam un ar galvu ietriecos viņam vēderā.

Resnais nogāzās zemē.

– Nu, kurš nākamais? – no uztraukuma vai varbūt no naida man trīcēja balss.

Protams, es gaidīju, ka viss bars metīsies man virsū, bet ...

– Tagad man vienreiz pietiek! Tūliņ es jums parādīšu! – tā bija Ilzītes balss.

Es atskatījos. Viņa, novilkusi kedas un zeķītes, stāvēja draudošā pozā.

– Vesels mežoņu bars! Un pret ko? Pret vienu kaķi un vienu trusi? Nē, tā nenotiks! – un metās virsū Mežoņiem. Vēlāk, kad mēs ar Goliātu jau bijām kļuvuši draugi, viņš man skaidroja, ka kaut ko tādu viņš redzējis tikai filmās ar Van Dammi un Čaku Norisu.

Grieždamās kā vilciņš, kājām un rokām (vismaz tik daudz kā indiešu dieviem grāmatu ilustrācijās) saplūstot ripojošā ritenī, Ilzīte šķaidīja Mežoņu baru. Sakautie vārtījās zemē.

– Vai pietiks? – apaudama kājas, jautāja Ilzīte.

– Tu... tas ir karatē? – uzslējies kājās un nopurinādams apģērbu, cieņas pilnā balsī gribēja zināt Goliāts. Tev ir melnā josta? – iespraucās Mērkaķis.

– Šis un tas ... – novilkta Ilzīte. – Tā jau var katrs... man bija skolotājs. Mans tētis! Viņš pāris gadus Ķīnā pasniedza angļu literatūru ... un aizrāvās ar Austrumu filozofiju.

– Tā ir... Austrumu filozofija? – braucīdams pavēderi, Profesors neticīgi pavērās Ilzītē.

– Tētis saka, ka tur, Austrumos, viss esot saistīts ... – varēja redzēt, ka arī pašai Ilzītei ne viss ir skaidrs.

Tad saruna pārtrūka. Piespiedis krūtīm Flopsi, no ozola lejā kāpa Ēriks. Muris norāpās pats.

– Tu viņu tur uznesi? – gribēja zināt Ilzīte.

– Jā, truši, – Ēriks noglaidīja Flopsi, – kokos nekāpj. Es te sēdēju, gaidīju Daumantu. Pēkšņi dzirdu, ka skrien tie tur, – viņš norādīja uz kompāniju, – dzenas kādam pakal! Piecilpo šitais trusis un kaķis, es ar trusi kokā! Kaķis uzkāpa pats! Tas ir tavs? – viņš pasniedza Flopsi Ilzītei.

– Mans! Paldies! – Ilzīte paspieda Ērikam roku.

– Bet tu, – Ēriks pavērās Ilzītē, – iemācīsi man visus šitos? – un, atdarinot Ilzīti, mēģināja griezt rokas kā vējdzirnavu spārnus.

– Man arī!

– Man!

Kliedza viss bars, tikai Goliāts domīgi klusēja, tad, vēršoties pie pārējiem, paziņoja, norādot uz mani: – Es ņemu Daumantu mūsu komandā! Un viņu arī, – viņš pamāja Ilzītes virzienā, – protams, ja Ilze pati to gribēs!

Visi noelsās, kā tad tā?! Vispirms Dauni, nu labi, bet skuķi?!

– Esmu runājis! – Goliāts bija nelokāms.

Varbūt arī viņš bija lasījis Mainu Rīdu?

– Es padomāšu... Un Daumants arī, jā? – Ilzīte ieskatījās man acīs.

Es pamāju.

1. Raksturo virsraksta atbilstību tekstam! (1 punkts)

2. Izraksti, kur notiek stāstā attēlotā darbība? (1 punkts)

3. Pieraksti tabulā stāsta sižeta daļām atbilstošus notikumus! (5 punkti)

Kompozīcijas daļa	Notikums stāstā
Ievads	
Darbības sarežģījums	
Darbības kāpinājums (spriedzes pieaugums) Var būt vairāki notikumi	
Darbības kulminācija	
Darbības atrisinājums	

4. Pamato, izmantojot teksta piemēru, kāpēc iepriekš minētais notikums ir stāsta kulminācija! (2 punkti)

5. Izmantojot piemērus no teksta, 3–5 teikumos uzraksti Flopša aprakstu! (3 punkti)

6. Kādas īpašības tu saskatīji šajos tēlos? Pamato ar piemēriem no teksta! (6 punkti)

Tēls	Īpašības	Piemēri no teksta
Ilzīte		
Goliāts		
Daumants		

7. Formulē, tavuprāt, aktuālu problēmu pusaudžu dzīvē, par ko liek domāt teksta saturs! (2 punkti)

8. Uzraksti viedokli par tekstā izvirzīto problēmu! (50–70 vārdu) (9 punkti)

9. Fantazē un turpini komiksa stāstu! Ieteicams izveidot četrus komiksa lodziņus. (8 punkti)

* **Atsauc atmiņā!** Komikss ir zīmējumu sērija, kurā attēlots stāsta saturs un kurai pievienoti attiecīgi paskaidrojumi.

--	--	--	--

Vērtēšanas kritēriji

Uzd. Nr.	Vērtēšanas kritēriji	Punkti
1.	Saskatīta un izskaidrota virsraksta un teksta saistība.	1
2.	Precīzi nosaukta stāsta darbības vieta.	1
3.	Nosaukts notikums, kas atbilst stāsta sižeta daļām. Kāpinājuma daļā nosaukti vismaz divi notikumi.	5
4.	Pamatota stāsta kulminācija pilnā teikumā, izmantojot piemēru no teksta. Pamatojumā nav izmantots piemērs no teksta.	2 1
5.	Uzrakstīti 3–5 teikumi, kuros raksturots Flopsis. Raksturojums pamatots, pamatojumā izmantoti teksta piemēri. Uzrakstīti 3–5 teikumi, kuros raksturots Flopsis. Raksturojums pamatots, pamatojumā nav izmantoti teksta piemēri. Uzrakstīti 3–5 teikumi, kuros raksturots Flopsis. Raksturojums nav pamatots. Izrakstīti tikai piemēri no teksta.	3 2 1 1
6.	Par katru precīzi nosauktu rakstura īpašību un tās atbilstošu pamatojumu ar piemēriem no teksta – 1 p.	6
7.	Precīzi formulēta problēma, kas saistīta ar pusaudžiem un izriet no teksta. Formulēta problēma, kas saistīta ar pusaudžiem, bet neizriet no teksta.	2 1
8.	Raksta viedokli (40–60 vārdu) par tekstā iekļauto, paša formulēto problēmu (skat. tabulu).	8
9.	Plāno teksta turpinājumu, to atveido četrās komiksa ainās (skat. tabulu). Šim uzdevumam skolēnam var piedāvāt baltu lapu.	8
Kopā		42

Viedokļa vērtēšana

	Saturs	Vārdu krājums	Ortogrāfijas kļūdas un interpunkcijas kļūdas
3	Saturs atbilst tematam. Domas izteiktas plānveidīgi un loģiski, tās ir pamatotas.		0
2	Saturs atbilst tematam. Izteiktās domas pamatotas, bet atkārtojas.	Dažādas un stilistiski iederīgas teikumu konstrukcijas. Viegli uztverams teksts. Pieļaujama viena neprecizitāte vārdu izvēlē.	1–2
1	Izteikts pretrunīgs viedoklis. Domas nepamatotas vai haotiskas.	Vienveidīgi teikumi. Neveikla izteiksme, kļūdas vārdu izvēlē. Viena kļūda teksta uzbūvē vai 2–3 stila kļūdas.	3–4
0	Darbs neatbilst tematam. Tekstā paustā doma nav uztverama.	Vārdu krājums traucē uztvert teksta saturu.	5 un vairāk

Komiksa vērtēšana

Nevērtē zīmējuma kvalitāti un izpildījuma tehniku, ja darbs nav saskaņots ar vizuālās mākslas skolotāju. Iespējams pievienot kritēriju – valodas kvalitāte.

	1	2	3	4
Sīžets	Sīžets nav secīgs; attēli savstarpēji nesaistās.	Sīžets ir secīgs, taču trūkst loģikas; attēli daļēji saistās.	Sīžets ir secīgs, loģisks; attēli savstarpēji saistīti.	Sīžets ir secīgs, oriģināls, atklāj neparastu pieeju; attēli savstarpēji saistīti.
Komentāri	Komentāri ir skopi, vienvārda vai to vispār nav. Komentāri nepapildina sīžetu.	Komentāri vāji atklāj sīžetu.	Komentāri ir saistīti ar sīžetu un papildina to.	Komentāri ir saistīti ar sīžetu, papildina to, atklājas oriģināls, neparasts, asprātīgs skatījums.

Vērtējuma izlikšana

Skolēni ar šo literāro darbu jau strādājuši mācību procesa laikā, tāpēc stāsta tēliem vajadzētu būt zināmiem. Pārbaudes darbā uzsvars tiek likts uz teksta izpratnes jautājumiem, kā arī uz prasmi noteikt sīžeta elementus. Radošo darbu – komiksu – iespējams īstenot kopā ar vizuālās mākslas skolotāju.

2. paraugs

Šis paraugs parāda, kā skolotājs var domāt, veidojot pārbaudes darbu, lai tiktu aptverti visi izziņas darbības līmeņi.

Pārbaudes darbs literatūrā 9. klasei

E. Veidenbaums, A. Čaks, K. Elsbergs

1. uzdevums. ZINĀŠANAS

Ieraksti tabulā fakta vai attēla numuru pretī atbilstošajam dzejniekam! (7 punkti)

E. Veidenbaums	
Čaks	
K. Elsbergs	

1. Memoriālais muzejs "Kalāči".
2. Rakstnieces Vizmas Belševicas dēls.
3. Studējis Tērbatā.
4. Poēmas "Mūžības skartie" autors.
5. Uzaudzis un dzīvojis padomju laikā.
6. Dzejoļu "Kretīnu deja" un "Kad jūsu ausainie skums" autors.
7. Dzīves laikā dzejoļi nav publicēti.
8. Memoriālais dzīvoklis Rīgā, Lāčplēša ielā.
9. Poliglots.
10. Intereses – mūzika, franču valoda, basketbols.
11. Apdzejojis ormaņus, afišu stabus, rensteles.



12.



13.



14.

2. uzdevums. ZINĀŠANAS. IZPRATNE

Veic uzdevumus par dzejoli! (dzejoli izvēlas skolotājs)

Dzejoļa nosaukums, autors _____

2.1. Nosauc dzejoļa tēmu! (1 punkts)

2.2. Kāda ir dzejoļa noskaņa? Kuras rindas to pamato? (2 punkti)

2.3. Izraksti no dzejoļa vienu salīdzinājumu! Kā tas palīdz atklāt dzejoļa tēmu? (2 punkti)

2.4. Vienā saliktā teikumā raksturo, ko autors ir vēlējies pateikt lasītājam! (2 punkti)

3. uzdevums. ZINĀŠANAS. IZPRATNE. LIETOŠANA

Izdomā mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu piemērus, kurus varētu iesaistīt dzejolī par Rīgu! (3 punkti)

Epitets

Personifikācija

Salīdzinājums

4. uzdevums. ANALĪZE

Guntis Berelis reiz intervijā jautāja, kādam jābūt dzejniekam. Klāvs Elsbergs uz to atbildēja: "Dzejniekam ir jājūt tas, ko jūt viņa tauta. Ir jādzīvo kopā ar savu tautu un jāizsaka viss, pēc kā tauta tiecas, pēc kā tā ilgojas."

Ja K. Elsbergs dzīvotu šodienas Latvijā, par ko viņš rakstītu dzeju? Nosauc divus tematus un pamato! (3 punkti)

1.

2.

5. uzdevums. ANALĪZE. RADOŠUMSIedomājies, ka esi mūsdienu mākslinieks un tev atļauj uz kāda Rīgas mūra uzzīmēt, izveidot murāli. (*murālis* – sienas gleznojums, skice, kurai ir ideja; tajā apvienots zīmējums un teksts).

Atvēlētajā laukumā veido murāļa skici un pamato savu ieceri par to, kuram no dzejniekiem, kādu un kāpēc tu šo murāli veidotu! (50–70 vārdu) (3+8 punkti)

Vērtēšanas kritēriji

Uzd. Nr.	Vērtēšanas kritēriji	Punkti
1.	Par katru pareizi ierakstītu faktu 1 punkts.	7
2.1.	Nosaukta dzejoļa tēma.	1
2.2.–2.4.	Nosaukta dzejoļa noskaņa. Izrakstīts atbilstīgs citāts. Izrakstīts salīdzinājums. Pamatots, kā salīdzinājums atklāj tematu. Galvenās domas raksturojums. Formulējums saliktā teikumā.	1 1 1 1 1 1
3.	Izprot un spēj uzrakstīt savu mākslinieciskās izteiksmes līdzekli – par katru 1 punkts.	3
4.	Sasaista konkrētā dzejnieka daiļrades motīvus ar savu pieredzi, formulējot divus jaunus tematus. Pamato tematu izvēli.	2 1
5.	Viedokļa vērtēšanas kritēriji – skat. tabulu iepriekš. Murāļa–zīmējuma vērtējums (nevērtē kvalitāti, vērtē ideju).	8 3
Kopā		31

4. Temata plānošanas un vērtēšanas modelis

Šajā metodiskajā materiālā tiek piedāvāts ieskats viena temata plānojumā, metodiskajos paņēmienos, kurus skolotājs var izvēlēties atbilstīgi klases skolēnu skaitam, spējām, mācību videi, pieejamajiem resursiem, arī spējai strādāt patstāvīgi vai grupās.

8. klase

Temats: Fantāzija

Ieteicamais stundu skaits: 8

1. solis. Skolotājs iepazīstas ar programmas saturu un veic tajā korekcijas.

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> Fantāzijas literatūras darbam ir unikāli izteiksmes līdzekļi. (K.Li.1.) Radošā fantāzijas jaunrades darbā iespējams izmantot citu literāru darbu pieredzi. (K.Li.2.) Radošajā darbībā, eksperimentāli veidojot patstāvīgu tekstu, cilvēks pēta un pauž savu identitāti. (K.Li.3.) Fantāzijas žanra darbi veido daudzveidīgu pieredzi, attīsta estētisko un kultūras izpratni. (K.Li.4.) 	<ul style="list-style-type: none"> Argumentēti pamato fantāzijas literatūras pazīmes latviešu literāros darbos. (K.9.1.10.) Iesaistās radošā eksperimentā, veidojot fantāzijas literatūras jaundarbu. (K.9.2.1.) Analizē atklājuma, līdzpārdzīvojuma, radīšanas prieka, uzdrīkstēšanās un problēmu risināšanas pieredzi radošajā procesā un sadarbībā. (K.9.3.4.) Literārajās piezīmēs un sarunās analizē fantāzijas literatūrai raksturīgo. Mācās atšķirt un izvēlēties augstvērtīgus mākslas darbus. (K.9.4.4.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<p>Piedaloties pasaku lasījumos klasē, iepazīst literāros tekstus, izpēta autora piedāvātos spēles noteikumus (netiek realizēts). Raksta savu fantāzijas stāstu, izmantojot iepazītos radošos spēles noteikumus. Noformē savu jaunradīto tekstu ar piemērotām ilustrācijām. (K.9.3.1.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Attīsta ieradumu analizēt literāru darbu, pētīt tēlus, ideju, sižeta u. c. elementus, literatūras specifiskos izteiksmes līdzekļus un paņēmienus, veidus un žanrus, raksturojot satura un formas vienotību. (Tikumi – gudrība, centība; vērtības – kultūra, latviešu valoda) Attīsta ieradumu brīvi un patstāvīgi izkopt savas radošās prasmes, rakstot saskaņā ar piedāvāto paraugu vai patstāvīgi; ar izpratni lietojot autortiesību dažādos aspektus. (Tikumi – atbildība, godīgums; vērtības – brīvība, latviešu valoda) Veido un attīsta ieradumu nebaidīties kļūdīties un izmēģināt dažādas pieejas, izvērtējot savu radošā literārā darba procesu un rezultātu, uzklusot dažādus viedokļus un izsakot argumentētu vērtējumu citiem. (Tikums – drosmē; vērtība – brīvība)
<p>Jēdzieni: anotācija, fantāzijas žanrs, nosacītība literārā darbā, stāsts, vairākas sižeta līnijas darbā.</p>	

2. solis. Skolotājs plāno temata apguvei nepieciešamo stundu skaitu un resursus.

Stunda	Stundas temats un SR stundā	Resursi
	Visam tematam kopīgie resursi	<p>“Literatūra” (raidījums ar papildmateriāliem) https://mape.skola2030.lv/materials/SzrUxjaVnKsqojpKT3esvf https://mape.skola2030.lv/resources/14050 https://mape.skola2030.lv/resources/14051</p> <p>A. Jundzes romāns “Kristofers un Ēnu ordenis” (pieejams PDF fails skolo.lv un bibliotēku serverī 3td.lv)</p> <p>https://mape.skola2030.lv/resources/4775 – mācīšanās stratēģija, kā strādāt ar literatūrzinātnisku tekstu + divi teksti.</p> <p>https://mape.skola2030.lv/resources/4778 – uzdevumi klusajai diskusijai.</p> <p>Idejas metožu dažādošanai – metodes.lv.</p>
1.	Fantāzijas žanra literatūra Latvijā un pasaulē. SR: <i>apgūst jēdzienu “fantāzijas literatūra”, zina nosaukt šī žanra piemērus latviešu un pasaules literatūrā.</i>	<p>https://satori.lv/article/latviesu-fantazija – B. Simsones raksts <i>satori.lv</i>.</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=NJVxEaGrHS4 – video (3 min.), kurā atainoti ekranizējuma fragmenti vienam no visu laiku izcilākajiem fantāzijas žanra paraugiem Dž. R. R. Tolkīna grāmatai “Gredzenu pavēlnieks”.</p> <p>1. DARBA LAPA</p>
1. stundas variants		<p>Iespējams strādāt ar <i>Skola2030</i> materiālu – mācīšanās stratēģiju, arī iegūstot informāciju par fantāzijas žanra darbiem.</p>
2.	Arno Jundze – autora vizītkarte. Romāna “Kristofers un Ēnu ordenis” 1., 2. nodaļa. SR: <i>pēta, kāda ir autora personība un romāna tapšanas vēsture. Aktualizē romāna 1., 2. nodaļas notikumus. Apgūst jēdzienu sižeta līnijas.</i>	<p>2. DARBA LAPA https://mape.skola2030.lv/resources/14051 – 3. lapa. https://mape.skola2030.lv/resources/14050 – 2.–3. lapa (izdruka).</p>
3.	Romāna “Kristofers un Ēnu ordenis” 3., 4. nodaļa. SR: <i>Analizē 3.–4. nodaļas notikumus, tēlu rīcības, romāna piederību fantāzijas žanram, tēlainās izteiksmes līdzekļus.</i>	<p>https://mape.skola2030.lv/resources/14050 – 4. lapa radošais uzdevums.</p> <p>3. DARBA LAPA</p>
4.	Romāna “Kristofers un Ēnu ordenis” 5., 6., 7. nodaļa. SR: <i>Analizē 5., 6., 7. nodaļas notikumus, tēlu rīcības, romāna piederību fantāzijas žanram, tēlainās izteiksmes līdzekļus.</i>	<p>3. DARBA LAPA</p>

5.	Romāna "Kristofers un Ēnu ordenis" 8., 9., 10. nodaļa. <i>SR: analizē 8., 9., 10. nodaļas notikumus, tēlu rīcības, romāna piederību fantāzijas žanram, tēlainās izteiksmes līdzekļus, pievērš uzmanību tekstā minētajiem tēliem, personībām, vietām un citām atsaucēm.</i>	4. DARBA LAPA
6.	Romāna "Kristofers un Ēnu ordenis" 11., 12., 13. nodaļa. <i>SR: analizē 11., 12., 13. nodaļas notikumus, tēlu rīcības, romāna piederību fantāzijas žanram, tēlainās izteiksmes līdzekļus, pievērš uzmanību tekstā minētajiem tēliem, personībām, vietām un citām atsaucēm.</i>	5. DARBA LAPA
7.	Radošā darba plānošana par romāna 14.–20. nodaļu. <i>SR: sadarbojas grupā, plānojot radošos uzdevumus.</i>	
8.	Kā neapmaldīties fantāziju pasaulē? <i>SR: risina citu grupu piedāvātos radošos uzdevumus, attīsta kritiskās domāšanas prasmes.</i>	Skolēnu radošie darbi. Vērtēšanas kritēriji (STAP vai %). Iespējama izvēle ārpusstundu lasīšanai un vērtējuma iegūšanai (jebkurš fantāzijas žanra darbs).
7., 8. varianti	Iespējams strādāt ar <i>Skola2030</i> materiālu – klusā diskusija, analizējot lasītāja pieredzi. Skolēni teju izlasījuši visu darbu. Var pēdējās nodaļas uzdot skolēniem kā mājas lasīšanu. Tad 7. stundā klusā diskusija, 8. stundā var rakstīt savu neparasto stāstu. Stāsta temats (virsraksts) veidojas, izlozējot no žurnāliem, ziņu virsrakstiem izgrieztus atsevišķus vārdus. Var izmantot jebkādu citu metodi neparasta virsraksta formulēšanai. 7. stundā var rakstīt fantāziju, bet 8. stundā notiek izvērtēšana grupās un labāko darbu virzīšana Autora krēslam. Var organizēt fantāzijas darbu čempionātu (tad grupās izvirza pusfinalistu, balso par finalistiem).	<u>Skolo.lv</u> – sagatave klusajai diskusijai. Balsošanai var izmantot vietni <u>mentimeter.com</u> . Bet dalīšanai grupās, uzdevumu formulēšanai, laika kontrolei, nejausajām izvēlēm un novērtēšanai noderēs <u>classdojo.com</u> .

Vērtēšana

Skolotājs, plānojot temata apguvi, domā arī par vērtēšanu. Iespējas šī temata ietvaros:

- formatīvais vērtējums stundā (savstarpējais, grupas vērtējums atbilstoši iepļānotajām aktivitātēm, atsevišķu darba lapu vērtējums, %);
- summatīvais vērtējums – noslēguma darbs (jaunrades darbs);
- summatīvais vērtējums (veidojas no atsevišķu darba lapu, atsevišķu uzdevumu iegūtajiem punktiem).

Piemēram,

1. darba lapu var izmantot darbam grupās, skolēni veic savstarpējo vērtēšanu,
2. darba lapu var izmantot, lai noskaidrotu izpratni par lasīto i/ni),
3. darba lapai pievienoti punkti ar skaidrojumu (vērtējums, %). Veidojot darba lapas, skolotājs nosaka, kādu atbildi sagaida. Ja tiek vērtētas arī pareizrakstības prasmes, iekļauj papildu punktus.

3. solis. Konkrētu mācību stundu iespējamā norise

Stunda	Skolotājs	Skolēni	Piezīmes
1. stunda	<ul style="list-style-type: none"> Klasē novietoti elementi vai attēli, kas varētu saistīties ar fantāzijas žanru – zobens, apmetnis, melns-balts, pūķis, grāmatas u.tml. Saruna par iespējamo stundu tematiku un SR. 	<ul style="list-style-type: none"> Prognozē stundu tematiku, izsaka savu viedokli. Kopīgi raksta vārda FANTĀZIJA katram burtam vienu asociāciju. 	5 min.
	<ul style="list-style-type: none"> Vīdeo demonstrējums 	<ul style="list-style-type: none"> Saruna par zināmo, redzēto. 	5 min.
	<ul style="list-style-type: none"> 1. DL ar uzdevumiem – 1. uzdevums, 2. uzdevums. 	<ul style="list-style-type: none"> Strādā darba lapā (vai pierakstos). 	20 min.
	<ul style="list-style-type: none"> Refleksijas fāzē skolēnu uzdevums uzziņāt, ko atraduši citi klasesbiedri, kas viņus saista 		7 min. Kā metodi iespējams izmantot apli, kur skolēni stāv pāros un pēc signāla dodas vienu skolēnu uz priekšu. Var spēlēt "Mainās visi tie, kuri..."
	<ul style="list-style-type: none"> Atgriezeniskā saite – nepabeigtie teikumi Es zinu, ka... Man radīja interesi... Fantāzija ir... 	<ul style="list-style-type: none"> Skolēni var rakstīt atbildi tikai uz vienu jautājumu. Attiecīgi pielīmē pie fantāzijas sienas. 	3 min.
		<p>Mājas darbs. Jāizlasa A. Jundzes romāna "Kristofers un Ēnu ordenis" 1., 2. nodaļa.</p>	Ja tā ir pāru stunda, tad tas ir bijis iepriekš uzdots mājas darbs.

1. DARBA LAPA

1. uzdevums

Iepazīsties ar fantāzijas literatūras raksturojumu no vietnes enciklopedija.lv! Teksta fragmentā izcel (pasvītrot) atslēgvārdus! Salīdzini savu veikumu klasē (grupā)! Noskaidro to, ko nesapрати!

Fantāzijas literatūrā darbības vide tiek atspoguļota kā iedomāta vai hipotētiska paralēlā pasaule, kurā dzīvo vai uz laiku nokļūst darba varoņi. Stāstījumā nozīmīga loma ir pārdabiskām būtnēm (pūķiem, nārām, vilkačiem), maģijai, aizguvumiem no dažādu tautu mitoloģiskajiem tekstiem. Sižets atbilst mītiskā meklējuma struktūrai; darbu centrālā tēma parasti ir globāls konflikts starp labo un ļauno.

2. uzdevums

Interneta resursos atrodi trīs literāros darbus pasaules literatūrā un trīs latviešu literatūrā, kurus var pieskaitīt fantāzijas žanram! Vismaz vienam darbam uzraksti pamatojumu, kāpēc tu gribētu to lasīt! Atceries, ko nozīmē *anotācija*! Kā grāmatu anotācijas ietekmē lasītājus? Kas uzrunāja tieši tevi?

Pasaules literatūra	
Autors	Darbs

Latviešu literatūra	
Autors	Darbs

Pamatojums

Mani klasesbiedri domā

Stunda	Skolotājs	Skolēni	Piezīmes
2. stunda	<ul style="list-style-type: none"> Ja iespējams, tad klasē liela lapa ar grāmatas nosaukumu, kur skolēni var pielīmēt refleksijas lapiņas, radošos darbus u. tml. Saruna par stundas SR un iepriekšējās stundas darbu. 	<ul style="list-style-type: none"> Saruna pārī, ko atceras. 	2 min. Ja pāru stunda, tad viss 1. stundas sākumā.
	<ul style="list-style-type: none"> Katrai grupai informatīvais teksts par A. Jundzi. Resursa 2.–3. lapa (izdruka). 	<ul style="list-style-type: none"> Katrs pāris grupā iepazīstas ar informāciju, iepazīstina ar to pārējos grupas biedrus. Veido pierakstus kladēs. 	5 min.
	<ul style="list-style-type: none"> Katrai grupai tiek piedāvāta viena saite par romānu un/vai autoru. Resursa 3. lapa. 	<ul style="list-style-type: none"> Darbs grupās. Grupas uzdevums – ne vairāk kā 1–2 teikumos pateikt būtisko par uzzināto. 	13 min. Skolēniem uzdevuma veikšanai nepieciešami viedtālruņi un austiņas.
	<ul style="list-style-type: none"> Piedāvā skatīties raidījumu vai aizpildīt darba lapu. 	<ul style="list-style-type: none"> Skatās raidījumu “Literatūre”, turpinot pierakstus. <p><i>vai</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Veic uzdevumus darba lapā par romāna saturu. 	15 min.
	<ul style="list-style-type: none"> Atgriezeniskā saite – uzzīmēt asociāciju, kas saistās ar rakstnieku vai romānu. 	<ul style="list-style-type: none"> Zīmē asociatīvu lietu, priekšmetu. Izstāsta par to savai grupai, līmē pie lielās temata lapas. 	5 min.
			<p>Mājas darbs – raidījums vai darba lapa. Turpinās lasīšanas process, 3.–7. nodaļa.</p>

2. DARBA LAPA

Romāna "Kristofers un Ēnu ordenis" 1., 2. nodaļa

Romāna darbības norises laiks un vieta/-as (var nosaukt vairākas)
Kristofera raksturojums (izskats, rakstura īpašības)
Rozenkranca (zirgastainā vīrieša) raksturojums
Nosauc trīs pazīmes/notikumus, kas liecina, ka lasītais darbs pieder fantāzijas literatūrai!
Izsaki savu vērtējumu par lasīto fragmentu (kas pārsteidza, raisīja interesi, kas šķita garlaicīgs vai nepieņemams utt.)!

Stunda	Skolotājs	Skolēni	Piezīmes
3. stunda 4. stunda	<ul style="list-style-type: none"> Pirms stundas jā sagatavo krāsainais papīrs vai vecu žurnālu lapas katrai grupai. Saruna par stundas SR un iepriekšējās stundas darbu, kā arī mājas darbu atkarībā no uzdotā. 	<ul style="list-style-type: none"> Reflektē par mājas darbu. Ja tā bija darba lapa, tad katra komanda var piedāvāt no krāsaina papīra (žurnāla) izplēstu tēlu un divus atslēgas vārdus. Turpinās fantāzijas sienas "pieraksti". 	5 min.
	<ul style="list-style-type: none"> Radošais uzdevums no <i>Literatūres</i> resursiem – 4. lpp. (kriptogrammas šifrēšana). 	<ul style="list-style-type: none"> Skolēni veic uzdevumu. 	10 min.
	<ul style="list-style-type: none"> Seko grupu darbam grupās. 	<ul style="list-style-type: none"> Grupā sadala darba uzdevumus, lai veiktu 3. darba lapu. 	25 min.
	<ul style="list-style-type: none"> Skolotājs lozē, kura grupa atbild un kurš grupā atbild. Kā metodi var izmantot jebko, kas ir pa četri un ko var iedot katrai grupai – četras dažādas kārtis, četri dzijas pavedieni, četru krāsu zīmuli u. tml. (piemēram, katrai grupai sarkana un melna cipara kārts, sarkana un melna zīmējuma kārts, skolotājs pirms atbildes izlozē, ka atbildēs, piemēram, melnais cipars). Par atbildēm un papildinājumiem komandai var piešķirt punktus vai simboliskus priekšmetus. 	<ul style="list-style-type: none"> Grupās prezentē veikumu. Papildina citas komandas atbildi. 	25 min.
	<ul style="list-style-type: none"> Refleksija – izmantojams 2. uzdevums resursu materiālā "Vērīgā lasītāja konkurss", tas formulēts 3. darba lapas 10. uzdevumā. 	<ul style="list-style-type: none"> Komandas turpina pelnīt punktus. 	10 min.
	<ul style="list-style-type: none"> Atgriezeniskā saite – 3P metode (paslavē, pajautā, piedāvā). Var izmantot metamo kauliņu. Ja skolotājs uzmet trīs, tad jāuzraksta trīs lietas (atslēgvārdi), kurus atceras no stundas. Šo pašu metodi iespējams transformēt, piemēram par 2D – darīju, domāju u. tml. 	<ul style="list-style-type: none"> Uzrakstītais tiek pievienots fantāzijas sienai. 	5 min.

3. DARBA LAPA

Romāna "Kristofers un Ēnu ordenis" 3.-7. nodaļa

1. uzdevums

Izvēlies trīs notikumus/situācijas no lasītā un ieraksti tabulā, pamatojot savu izvēli!

(6 punkti – 3 par nosauktu situāciju, 3 par raksturojumu)

Notikums, kas varētu būt pilnībā reāls + pamatojums	Notikums, kurš varētu būt noticis, bet var būt arī izdomāts + pamatojums	Pilnīgi nereāls notikums + pamatojums

2. uzdevums

Īsi raksturo, kāds bija Kristofera iestājpārbaudījums, lai viņu uzņemtu ordenī! Kādas ir Kristofera izjūtas tā izpildes laikā?

(3 punkti – 1 punkts par precīzu apgalvojumu, 2 punkti – par raksturojumu)

3. uzdevums

Arno Jundze savā darbā izmanto dažādus zinātnes jēdzienus. No teksta izraksti trīs jēdzienus, kuru nozīme tev nebija saprotama vai kuru pilnībā neizprati. No vietnes <https://tezaurs.lv> iekopē (izraksti) šī vārda skaidrojumu!

(3 punkti – katrs jēdziens 1 punkts)

4. uzdevums

Romānā izskan frāze "Šajā pasaulē nekas nav tikai melns vai tikai balts". Izskaidro, kā Tu izproti šo izteikumu!

(2 punkti – loģiski strukturēta atbilde, ir saistība ar paša skolēna pieredzi)

5. uzdevums

Romānā daudz tiek runāts par ceļošanu laikā. Pēc fragmenta izlasīšanās es secinu, ka **gribētu/negribētu** ceļot laikā, jo ...

(1 punkts, pabeigts teikums)

6. uzdevums

Nosauc trīs notikumus, kas pierāda, ka romāns "Kristofers un Ēnu ordenis" pieder fantāzijas žanram!

(3 punkti)

- 1.
- 2.
- 3.

7. uzdevums

Kāda ir Kristofera attieksme pret Kati fragmenta

(2 punkti. Ja vēlas pamatojumu vai precizējumu, tad papildu punkti tiek norādīti.)

sākumā –

beigās –

8. uzdevums

No dotajiem fragmentiem izraksti trīs dažādus tēlainās izteiksmes līdzekļus, klāt norādot to veidu!

(6 punkti – 3 punkti par izrakstīšanu, 3 par veida nosaukšanu)

Piemērs: piķa melna tumsa – epitets

“Tas nūdien bija labs skats, kā abi Skaidiņu ģimenes pārstāvji vecais sarkans kā biete un nikns kā lapsene, bet jaunais bāls un nobijies kā diegs izgāja no sporta zāles. Droši vien mājās seniors sakūra junioram pamatīgu pirti. Bet es vienā mirklī no grēkāža biju kļuvis par dienas varoni.”

“Garām noplukušām, no baltiem ķieģeļiem mūrētām garāžām, pie kurām beidzās asfalts un sākās mežs. Augšup pa smilšainu celiņu kalniņā, kur mums uzglūnēja izsalkušu dunduru bars. Par laimi, Ogres piepilsētas mežs tomēr izrādījās diezgan patīkams. Pēc kādu divdesmit minūšu gājiena mēs atdūrāmies pret milzīgu, apmēram trīs metru augstu stieplu sētu.”

- 1.
- 2.
- 3.

9. uzdevums

Nosauc divas Kristofera rakstura īpašības, kuras esi novērojis līdz šim izlasītajā romāna fragmentā! Pamato savu spriedumu!

(4 punkti – 2 par īpašību nosaukšanu, 2 par pamatojumu)

- 1.
- 2.

10. uzdevums

Sagatavo āķīgus (bet precīzus) satura jautājumus par šīm nodaļām. Tos varēsi uzdot citām komandām.

(1–2 punkti, ja uzdevumu veic individuāli)

Stunda	Skolotājs	Skolēni	Piezīmes
5. stunda 6. stunda	<ul style="list-style-type: none"> • Stundas ierosinājuma fāzē var izmantot BONO domāšanas vārdu grupas (atrodamas grāmatā “Sešas domāšanas cepures”), skolotājs var vārdu kombinācijas piedāvāt pats. Piemēram, doti seši vārdi (brīvība, skola, zīmulis, caurums, tramvajs, roze). Grupas uzdevums ir pamatot, kuri divi vārdi saistībā ar romānu neiederas šajā rindā un kāpēc pārējie iederas. • Atkārto 3. un 4. stundas aktivitāšu klāstu 5. un 6. DARBA LAPĀ. • Iespējams veikt darbu arī individuāli. • 5. darba lapas 5. uzdevumu iespējams vērtēt procentos (%). Var piešķirt punktus visiem 5. un 6. darba lapas uzdevumiem, veidojot summatīvo vērtējumu. 	Strādā grupā vai individuāli.	70 min.
	<ul style="list-style-type: none"> • Vienojas ar skolēniem par 7.–8. stundas norisi – radošais šifrēšanas uzdevums par vienu nodaļu (14.–20.) vai radošā rakstīšana. 		10 min.

4. DARBA LAPA

Romāna "Kristofers un Ēnu ordenis" 8., 9., 10. nodaļa

1. uzdevums

Izstāsti katras nodaļas saturu divos teikumos!

- a. 8. nodaļa.
- b. 9. nodaļa.
- c. 10. nodaļa.

2. uzdevums

Šajās nodaļās gan tiešā, gan slēptā veidā parādās dažādi mācību priekšmeti un kaut kas ar tiem saistīts. Aizpildi tabulu!

<i>Mācību priekšmets</i>	<i>Tieša vai netieša norāde uz šo priekšmetu vai šī mācību priekšmeta būtību. Jāpamato ar citātu.</i>

3. uzdevums

Arī šajās nodaļās tiek minētas vēsturiskas personības un notikumi. Uzraksti, ko tu par tiem zini vai uzzināji, iegūstot papildu informāciju!

- d. Hercs
- e. Džordžs Velss
- f. 14. jūnijs
- g. Andrejs Upīts
- h. Zobenbrāļu ordenis

4. uzdevums

Kristofers ir ieguvis jaunas spējas, taču izmantot tās neliekas godīgi, jo viņš negrib...

5. uzdevums

Rozenkrancs saka: "Gribēšana ļauj mums fantazēt, bet īstā darišana no tā nesākas." Komentē šo teikumu, argumentējot to ar savu pieredzi!

6. uzdevums

Izskaidro frazeologismu "Meklēt adatu siena kaudzē"! Kad dzīvē tu ar to esi saskāries?

5. DARBA LAPA

Romāna "Kristofers un Ēnu ordenis" 11., 12., 13. nodaļa.

1. uzdevums

Izstāsti īsumā (divos teikumos) katras nodaļas saturu!

11. nodaļa
12. nodaļa
13. nodaļa

2. uzdevums

Kristofers un Kate atrodas konkrētā muzejā. Kas tas ir par muzeju? Uzraksti trīs vēsturiskus faktus, kurus viņi tur uzzina!

Muzejs –

- 1.
- 2.
- 3.

3. uzdevums

Arī tu noteikti esi bijis kādā muzejā. Pastāsti 3–4 teikumus par tur gūto pieredzi!

4. uzdevums

Turpinām iepazīt dažādas personības un vietas. Uzraksti, kas tas ir! Pieraksti, vai zināji to arī iepriekš.

Švarcenegers –

Palatīna kalns –

Kolizejs –

Trojas zirgs –

5. uzdevums.

Esi izlasījis jau pusi grāmatas. Uzraksti savu viedokli, kāpēc tu ieteiktu/neieteiktu lasīt šo grāmatu citiem! *10 punkti*

Savā viedoklī ar konkrētiem faktiem no darba un sava vērtējuma palīdzību pierādi, kādēļ, tavuprāt, šo darbu ir vai nav vērts lasīt! (apjoms – 100 vārdu)

Kritēriji:

- satura izklāsts viedoklī (nosaukti tēli, notikumi, darbības vietas – var būt arī kaut kas viens) (3 p.);
- tematam atbilstoša argumentācija, loģiski spriedumi (3 p.);
- pareizrakstība un vārdu krājums (3 p.);
- teksta dalījums rindkopās (1 p.) – šoreiz gan tikai trijās (1. rindkopā – jā/nē un kas ir iemesli (īsi), 2. rindkopā – nosauktos iemeslus konkrētizē ar saviem spriedumiem, 3. rindkopa – secinājums par fantāzijas grāmatu lasīšanu – jā/nē, arī īsi).

Stunda	Skolotājs	Skolēni	Piezīmes
7. stunda	<ul style="list-style-type: none"> • Iepazīstina ar radošā darba veikšanas pamatprincipiem. • Visas darba lapas var būt pamats uzdevuma veidošanai. • Var vienoties par darba lapas veidošanu konkrētai nodaļai, izmantojot paraugus un piedāvājot tikai vienu izlaušanās uzdevumu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ja skolēni izvēlējušies turpināt darbu ar romānu, tad katra grupa izlozē vienu nodaļu, par kuru tad arī tiek veidots radošs izlaušanās (šifrēšanas) uzdevums. • Ja skolēni izvēlējušies radošo rakstīšanu, tad 7. stundā raksta fantāzijas darbu. 	Tas ir laikietilpīgs uzdevums, tāpēc iespējams veidot pārtraukumu, sākt jaunu tematu un tad atgriezties pie uzdevumiem, jo skolēniem jāizlasa romāna visas nodaļas, lai varētu atšifrēt mīklu.
8. stunda	<ul style="list-style-type: none"> • Līdz stundai iepazīstas ar skolēnu veidotajām mīklām vai darba lapām, veic korekcijas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skolēni veic šifrēšanas darbu. • Novērtē klasesbiedru piedāvātos uzdevumus. • Ja piedalās radošajā rakstīšanā, tad 8. stundā grupās lasa un izvērza labāko darbu Autora krēslam. 	

Pielikums

Literatūras mācību līdzekļu jēdzienu vārdnīca (*N/A – nav attiecināms)

Jēdzieni	4.–6. klase	7.–9. klase	10.–12. klase
Aforisms, atziņa	Īss, kodolīgs izteiciens, kas izsaka kādu dzīvesgudru domu vai vērtējumu.	Īss, kodolīgs izteiciens, domugrauds, kas izsaka kādu dzīvesgudru domu vai vērtējumu.	Īss, kodolīgs izteiciens, kas izsaka kādu filozofisku domu vai vērtējumu: domugrauds, mutiskā vai pierakstītā formā.
Apraksts	Būtnes, priekšmeta, parādības vai notikuma vispārīgo īpašību raksturojums, uzsverot īpašas pazīmes.	Priekšmeta vai parādības atveidojums nelielā laika sprīdī.	Žanra apzīmējums tekstam, kas dokumentē vai interpretē notikumus un cilvēkus, piemēram, ceļojuma vai piedzīvojuma apraksts. Bieži izmantots publicistikā.
Antīkā literatūra	N/A	N/A	Apzīmē literatūru, kas radusies Senajā Grieķijā un Senajā Romā laika posmā no aptuveni 8. gs. p. m. ē. līdz 6. gs. m. ē. sengrieķu vai latīņu valodā. Uz tās pamata izveidojušās un attīstījušās citas Eiropas nacionālās literatūras. Antīkās literatūras periodā izveidojušās tādas literatūras formas un žanri kā tragēdija, komēdija, eposs, satīra, dažādas dzejas un līroepikas formas, vēsturiskās un filozofiskās literatūras tradīcija.
Anekdote	Nelielas formas labsirdīgi smieklīgs stāstījums par kādu notikumu.	Nelielas formas labsirdīgi smieklīgs teksts par kādu notikumu.	Nelielas formas humoristisks teksts par kādu notikumu.
Atmiņu tēlojums (bērības)	Literārs darbs, kurā stāstīts par varoņa bērības notikumiem un pārdzīvojumiem.	Literārs teksts, kurā tēlotas atmiņas par bērību un bērna pasaules elementiem.	Literārs teksts ar autobiogrāfiskiem elementiem, kas rekonstruē vēstītāja bērības notikumus.
Ceļojuma apraksts	Autora stāstījums par ceļojumu.	Publicistisks darbs par tā autora iespaidiem ceļojumu un tā laikā apskatītām vietām, sastaptiem cilvēkiem, izjustiem pārdzīvojumiem.	Vēstījums par tā autora iespaidiem ceļojuma laikā. Tas var būt ar publicistisku vai daiļliteratūras dominanti, aktualizēt sociālo, vēsturisko vai politisko problemātiku.
Deminutīvs	Lietvārda vai īpašības vārda pamazināmā forma, piem., <i>koks – kociņš</i> .	N/A	N/A
Detektīvžanrs	Literārais žanrs, kas vēsta par noziegumiem, to atklāšanu, noziedzniekiem un noziegumu izdarīšanas iemesliem.	Literārais žanrs, kas vēsta par noziegumiem, to atklāšanu, noziedzniekiem un viņu rīcības motīviem.	Literārais žanrs, kas vēsta par noziedzīgiem nodarījumiem, to atklāšanu, noziedzniekiem un viņu rīcības motīviem. Šī žanra teksti tiek saukti arī par kriminālromāniem.

Jēdzieni	4.–6. klase	7.–9. klase	10.–12. klase
Dienasgrāmata	Cilvēka personīgi (katru dienu) rakstītas piezīmes par notikumiem, redzēto un dzirdēto, viņa izjūtām.	Personas stāsts par savām izjūtām, par to, kas svarīgs un pārdzīvots.	Hronoloģiski strukturēts autora vēstījums par saviem ikdienas notikumiem un pārdomām.
Dokumentālā proza	N/A	Dokumentālā proza konstruē motivētu un simboliski saskaņotu vēstījuma struktūru.	Proza ar spilgti izteiktu sižetiskumu, kam pakārtota tēlainība. Starppforma starp daiļliteratūru un publicistiku.
Dramaturģija	N/A	Sarunas formā rakstīti teksti, kas paredzēti iestudēšanai teātrī.	Vēstītāja netieši veidots teksts dialogos par tēloto varoņu raksturiem un uzskatiem. Dramaturģijā izšķir traģēdiju, komēdiju un drāmu.
Dzejolis / Dzeja	Teksts ritmiskā valodā ar dažādu māksliniecisko līdzekļu izmantojumu.	Poētiskās valodas organizācija ar īpašām metroritmiskām shēmām.	Poētiskā teksta organizācija, izmantojot ritmu, pantmēru un atskaņas vai brīvo vārsmojumu.
Ekslibris	Neliels mākslas darbs, kas norāda uz grāmatas īpašnieku, jo ietver viņa vārda un uzvārda pirmos burtus (iniciāļus).	Grāmatas īpašuma zīme – simbolisks zīmējums, ko ielīmē grāmatas vāka iekšpusē.	Miniaturgrafikas mākslas darbs, kas ietver norādi uz autora vārdu un viņa dzīves svarīgākajām jomām. To izmanto grāmatas īpašnieks, lai atzīmētu ar ekslibri savu grāmatas eksemplāru.
Epitets	Tēlainās izteiksmes līdzeklis parādības vai priekšmeta raksturojumam.	N/A	N/A
Fabula (2 nozīmes)	N/A	1.1. Neliela apjoma uz līdzības pamata veidots darbs ar pamācošu saturu. 2.2. Literārā darba notikumu secība no autora pozīcijas.	1.1. Alegorisks vēstījums ar ironisku saturu un didaktisku ievirzi. 2.2. Vēstījuma notikumu secība uz laika ass (hronoloģiskā izpratnē). Sižeta izklāsta līdzeklis.
Fantāzijas literatūra (žanrs)	N/A	Tematiski un žanriski saistīts teksts, kura pamatā iztēles radīta pārdabiska pasaule. Tās tēli, laiks un telpa sakņojas senajās mitoloģijās un folklorā. Fantāzijas literatūrā tēli ir burvji, burvju priekšmeti, dažādi mistiski radījumi.	Literārie teksti, kuros rakstnieks tēlo fantāzijas radītas paranormālas norises, pievēršas pasaules pārmaiņu situācijām.
Folklorā	Folklorā aptver tautas mutvārdu daiļradi (tautasdziesmas, pasakas, teikas, anekdotes, nostāstus u. c.), mūziku, dejas un rotaļas, drāmu, mitoloģiju, rituālus, paražas, lietišķo mākslu, etnogrāfiju u. c. Folkloras tekstiem nav konkrēta autora, tos radījusi tauta. To formas un satura vērtības tiek pārmantotas mutvārdos.	Mūsu senču dzīvē liela nozīme bija dziesmām, dejām un ieražām. Tautas uzkrātā pieredze, tradīcijas, ideāli un pasaules uzskats tiek iemiesots folklorā. Folklorā ir kolektīva daiļrade, to radīja nevis viens, bet daudzi cilvēki. Dziesmas, dejas, pasakas, teikas un citus sacerējumus pārmanto no paaudzes paaudzē, taču pārstāstot tie tiek pārveidoti. Tāpēc gadās, ka folkloristi (cilvēki, kas pēta tautas daiļradi) dažādās vietās no dažādiem teicējiem iegūst atšķirīgus vienas un tās pašas dziesmas vai teikas variantus. Folklorā ir etnokulturālas jaunrades pamatveids, kas izsaka tās sociālo un kultūras identitāti.	Folklorā ir etnokulturālas jaunrades pamatveids, kas izsaka tās sociālo un kultūras identitāti.

Jēdzieni	4.–6. klase	7.–9. klase	10.–12. klase
Ilustrācija	Literārajam tekstam pievienots un ar tā saturu saistīts vizuālais materiāls: attēls, fotogrāfija, diagramma, zīmējums.	Vizuālais materiāls teksta satura izpratnes veicināšanai, emocionālā un estētiskā iespaida paspīlgtināšanai.	N/A
Jaunākā/ mūsdienu literatūra	Jaunākās grāmatas, ko uzrakstījuši rakstnieki, kas ir mūsu laikabiedri. Šajās grāmatās lasītājs var saskatīt mūsdienu cilvēkiem svarīgus jautājumus un runas veidu.	Literārie darbi par mūsdienu sabiedrību un tai svarīgiem jautājumiem. To uzrakstīšanā autori eksperimentē ar novatoriem izteiksmes līdzekļiem, meklē jaunus veidus, lai izteiktu savas pārdomas par aktuālām problēmām.	Aktuālu, nesenā pagātnē publicētu literāro tekstu kopums, kas attiecībā pret iepriekšējām literārām tendencēm uzrāda būtiskas un konceptuālas izmaiņas tematikas un žanra ziņā.
Komiskais	N/A	N/A	Tāds, kas izraisa smieklus, smieklīgs, jocīgs; raksturo smieklīgo, kurā izsmiekla veidā atsegta, vērtēta, nosodīta estētiskajam ideālam neatbilstošas parādības.
Kultūrzīme	N/A	Rakstnieka tekstā izmantotas alūzijas, reminiscences, mājienu par citur kultūrā sastopamiem tekstu, gleznu, skaņdarbu autoriem, nosaukumiem, tēliem, lai norādītu uz ideju sasaukšanos, turpinājumu, polemiku. Dialogs starp tekstu un tā autoru un citām kultūras parādībām.	Kultūrzīmju (mākslinieku, mūziķu, mitoloģijas, folkloras u. tml.) aktualizācijai tekstā ir mērķis aktivizēt lasītāja pieredzi. Ja kultūrzīmes konteksts ir atpazīstams, tas lasītāja uztverē veido papildus kontekstu, iezīmē padziļinātu uztveres perspektīvu. Ja kultūrzīme lasītāja pieredzē ir anonīma, tā darbojas kā dekoratīvs elements, neatpazīstamības dēļ piešķirot tekstam neizprotamības vai noslēpumainības nokrāsu.
Kultūras kanons	N/A	Kanons ir etalons, vērtību un principu modelis, ko izmanto, lai noteiktu, vai kaut kas ir labs vai slikts, pieņemams vai nepieņemams. Kultūras kanons apkopo unikālas vērtības, kas mūs atšķir un izceļ citu kultūru kontekstā. Piederība kanonam garantē kvalitāti, tāpēc kanons palīdz orientēties, salīdzināt, izvērtēt visu, kas rodas kādā nozarē.	Nacionālais kultūras kanons aptver vēsturiski un ģeokulturāli lokalizētu nozīmju un ir 1) kvalitatīvu, nozīmīgu, ietekmīgu, autoritatīvu darbu kolekcija; 2) noteikumi, metodes, paraugs, kā pareizi mākslinieciski izteikties kādā noteiktā mākslas vai kultūras jomā, žanrā. Piemēram, literatūras kanons cieši saistās ar jēdzieniem „klasika”, „zelta fonds” ar priekšstatu par literatūru, kas tiek atzīta par vērtīgu vērtību atlasī. Tā ir iespēja noskaidrot gan valstiski vienojošās Latvijas kultūras kanona sastāvdaļas, gan arī iedzīvināt lokālās vērtības – mākslas, arhitektūras, literatūras, valodas/dialekta pieminekļus.

Jēdzieni	4.–6. klase	7.–9. klase	10.–12. klase
Laikmetīgā literatūra	N/A	N/A	Literatūra, kas tapusi posmā, kurš definēts, kā pašreizējais vēstures laikmets un pašreizējais kultūras tips. Mūsdienu latviešu literatūra ir definēta kā literatūra, kas rakstīta pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas līdz pat mūsdienām. Mūsdienu literatūras darbi atspoguļo sabiedrības sociālos un/ vai politiskos uzskatus, kas izteikti ar reālistiskām detaļām, savienojumiem ar aktuāliem notikumiem un sociālekonomiskajiem vēstījumiem. Autori raksta par tendencēm, kas izgaismo sabiedrības stiprās un vājās puses.
Literārs darbs/ teksts	Rakstveidā materializēts autora radošās darbības rezultāts, formas un satura ziņā darbs ar māksliniecisku vērtību un spēcīgu emocionālu iedarbību. Literārie darbi ir grāmatas, sprediķi, dramatiskie darbi, libreti un citi līdzīga veida darbi.	N/A	N/A
Mīts	Sens vēstījums par dievu, dievību vai varoņu dzīves gaitām, pasaules rašanos, aizvēsturiskiem notikumiem. Gandrīz visu tautu mitoloģijās var atrast mītu par pasaules rašanos, par saules dievu un mēness dievu.	Termins "mīts" ikdienā tiek lietots kā sinonīms vārdam "leģenda", lai gan daudzi speciālisti uzskata, ka ir būtiska atšķirība starp šiem diviem terminiem. Leģenda ir stāsts par kādu neparastu personu vai notikumu.	Mīti iedalās kosmogoniskajos mītos (par pasaules izcelšanos), eshatoloģiskajos mītos (par pasaules galu), antropogoniskajos mītos (par cilvēku rašanos), kultu mītos un mītos par dzīvniekiem.
Stāsts	Vēstījums par reāliem vai izdomātiem cilvēkiem, notikumu virknes apraksts.	Žanriska apzīmējums visiem tiem prozas darbiem, kuros atainots neliels posms vai vairāki notikumi viena vai vairāku cilvēku dzīvē. Pārējās personas tiek raksturotas tikai attieksmē pret centrālo tēlu. Arī ziņojums laikrakstā vai ziņu raidījumā par kaut ko, kas noticis.	Literatūrā izšķir īso jeb apjomā nelielu un garo stāstu, kurā parasti tēlots ilgāks laikposms vairāku daiļdarba varoņu dzīvē. Garais stāsts – vidējā episkā forma. Sižetam parasti ir viena vai dažas darbības līnijas. Īsais stāsts – centrā parasti ir viena vai dažu cilvēku rīcība vienā vai arī dažās epizodēs, taču vienotā tvērumā, risinot vienu problēmu. Tas ir viens fragments no tēlotās personas dzīves, kura nav parādīta ne pirms, ne arī pēc tā. Raksturs vai arī kāda tā īpašība atklājas notikumu aspektā.

Jēdzieni	4.–6. klase	7.–9. klase	10.–12. klase
Tautas pasaka	Vēstītājfolkloras žanrs. Vēstījums par izdomātiem, neiespējamiem, neticamiem notikumiem un parādībām. Īpaša pazīme – fantastikas un mitoloģijas elementu izmantojums personāžu un darbības atveidē. Izšķir literārās pasakas un tautas pasakas, ko sacerējuši konkrēti rakstnieki. Nav konkrēta autora. Folklorā izšķir trīs galvenos pasaku žanrus: brīnumu pasakas, dzīvnieku pasakas un sadzīves pasakas. Īpaša pazīme – fantastikas un mitoloģijas elementu izmantojums personāžu un darbības atveidē. Izmanto savas tautas folkloras un mitoloģijas atribūtiku.	N/A	N/A
Vēstījums	Pēctecīgs viena vai vairāku notikumu izklāsts.	Pēctecīgs viena vai vairāku notikumu izklāsts.	Vēstījuma veidi – reālistiskais, romantiskais, impresionistiskais, ekspresionistiskais, apziņas plūsma, iekšējais monologs. Vēstījuma formas ir vēstījums trešajā (“viņš”), pirmajā (“es”), otrajā (“tu”) personā. Skata (redzes) punkts un tā maiņa literārā darbā. Vēstītājs, stāstītājs, autora tēls. Vēstījuma sastāvdaļas un galvenie elementi – tēlojums, pārstāsts, atkāpes, dialogi.

DOMĀT. DARĪT. ZINĀT.

Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" mērķis ir izstrādāt, aprobēt un pārticīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai, lai skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes.

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā



NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020



EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ